

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika“ dołącza się co tydzień „SPORT POMORSKI“.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rekopiesów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 29/30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu, ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.00 zł. miesięcznie, 9.00 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.36 zł. miesięcznie, 10.08 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.00 zł., za granicę 9.50 zł. miesięcznie.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, 699, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 65.

BYDGOSZCZ, wtorek dnia 19 marca 1929 r.

Rok XXIII.

Nowy projekt naprawy Konstytucji.

Pochodzi on od Stronnictwa Narodowego (endecji).

Komitet polityczny Stronnictwa Narodowego (endecji) opracował i ogłosił projekt naprawy Konstytucji, odbiegający znacznie od wniesionych w Sejmie. Stron. Narodowe musiało ograniczyć się do ogłoszenia w prasie swojego projektu, ponieważ nie rozporządza dostateczną ilością głosów, aby go wnieść w Sejmie. Ma on stanowić materiał do wniosków w debacie konstytucyjnej.

Nowy ten projekt streszcza się w następujących najważniejszych punktach: 1) Wzmocnienie władzy Prezydenta, przyznanie mu prawa weta (sprzeciwu) i innych uprawnień. Prawo weta jest jednak ograniczone. 2) Ograniczenie prawa Sejmu w kierunku stawiania wniosków o votum nieufności dla rządu. Wniosek musi być podpisany przez 1/4 wszystkich posłów. 3) **Zmiana ordynacji wyborczej.** Ograniczenie lub zniesienie proporcjonalności. Zapewnienie odpowiedniego przedstawicielstwa polskości w okręgach pod względem narodowym mieszanych. 4) **Zrównanie Senatu z Izbą poselską** i podwyższenie liczby senatorów (połowa tyle co posłów). Tylko połowa senatorów ma być wybierana, resztę przedstawiają odpowiednie korporacje, a 1/4 wybierają osobne kurje z osób z wyższym i średnim wykształceniem. Kościół katolicki ma mieć 6 przedstawicieli, a inne najliczniejsze wyznania razem trzech. 5) Ma być utworzona **Rada Stanu** z 30 osób i prezesa i **Trybunał Konstytucyjny** dla badania prawomocności ustaw. 6) Inne przepisy poręczają prawo budżetowe Sejmu i ustalają odpowiedzialność rządu. Wreszcie postawiona jest zasada niepodzielności Rzeczypospolitej (na terytorja autonomiczne według pomysłu lewicy) i zabezpieczenia własności prywatnej i w końcu nieusuwalności sędziów.

Projekt Stronnictwa Narodowego zawiera bezsprzecznie wiele momentów, któreby uwzględnić należało w projekcie Bezpartyjnego Bloku Współpracy z rządem, któryby tym sposobem stał się znacznie realniejszym.

Primo de Rivera poważnie zachwiany.

Studenci wespół z b. oficerami artylerji przeciwko dyktaturze

(Własna służba telegraf. „Dz. Bydg.“)

Paryż, 18. 3. Z nad granicy hiszpańskiej donoszą, że położenie w Hiszpanji jest o wiele poważniejsze, niż ton oficjalnych komunikatów Primo de Riverę oraz cenzurowanych wiadomości madryckich.

Rozruchy studenckie noszą charakter ruchu rewolucyjnego. Doprowadziły one do zamknięcia uniwersytetu madryckiego, zwolnienia rektora, dziekanów i dyrektorów oddziałów ze służby oraz szeregu postanowień kar-

nych przeciw studentom. Akademikom pomagają czynnie nie tylko oficerowie rozwiązanych pułków artylerji, lecz podobno również związki robotnicze. Zderzenia z policją, która używa białej broni, mają być na porządku dziennym.

Szereg osób, orjentujących się w obecnej sytuacji w Hiszpanji, wątpi, czy Primo de Rivera będzie w stanie utrzymać swoją dyktaturę. W

W dniu imienin Marsz. Piłsudskiego

łączymy się duchem z tymi wszystkimi, których serca biją ku Niemu jako symbolowi niepodległości i niezłomnej wiary w przyszłość narodu. Życzymy Polsce, aby Bóg Najwyższy zachował jej Marszałka Piłsudskiego długie jeszcze lata ku jej chwale i pożytkowi.

Połączenie Chrześc. Z. Z. z Z. Z. P. postanowione.

Poznań, 18. 3. Wczoraj odbył się w redakcji „Nowego Kurjera“ zjazd delegatów Chrześcijańskich Związków Zawodowych ze wszystkich okręgów Pomorza, Wielkopolski, Śląska i Warszawy.

Po bardzo ożywionej dyskusji, owianej głęboką troską o dobro państwa, zapadła uchwała, postanawiająca unifikację (złączenie) chrześcijańskiego ruchu robotniczego ze Zjednoczeniem Zawodowym Polskiem.

Dla przygotowania tej akcji przystępuje się narazie do unifikacji Ch. Z. Z. w jedną całość na terenie Pomorza i Poznańskiego.

Szczegółowe sprawozdanie oraz uchwały tego zjazdu podamy w jutrzejszym numerze.

Nowy zarząd główny Związku inwalidów Wojennych R. P.

Warszawa, 18. 3. (Tel. wł.) Wczoraj odbyło się w Warszawie walne zgromadzenie zarządu głównego Związku Inwalidów Wojennych R. P.

Prezesa wydziału wykonawczego został poseł Karkoszka (BB), zastępcami jego pp. Szulczyński z Poznania (Piastowiec) i poseł Pajak (PPS). Prezesem rady głównej został poseł Snopczyński (BB), zastępcą jego p. Werc z Kościana. Sekretarjat tego zarządu głównego powierzono p. Rudowskiemu, byłemu przewodniczącemu zarządu przymusowego, skarbnikiem został p. Dziak. Wobec tego, że p. Rudowski jest czynnym oficerem a p. Dziak urzędnikiem w ministerstwie pracy i opieki społecznej, oczekuje się urlopowania tych panów na czas piastowania przez

nich powierzonych im mandatów.

Członkowie b. zarządu głównego, zawieszono w listopadzie ub. r. przez rząd, którzy weszli do nowego zarządu, zajęli stanowisko wyczekujące i nie wysuwali swoich kandydatów.

Nowe prezydium zarządu głównego nie rozporządza stałą większością. Wybór jego należy przypisać chęci unicestwienia dalszej akcji rozbijającej związek, prowadzonej przez pewne koła.

Sprawę przyłączenia do Federację Obronców Ojczyzny przekazano prezydium zarządu głównego dla opracowania warunków. Przystąpienie Związku do Federacji na podstawie dotychczasowego statutu teje może uchodzić za wykluczone.

Blamaż prezesa Stahlhelmu

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 18. 3. W sobotę i niedzielę odbył się w Stutgardzie zjazd Stahlhelmu, na którym m. in. obecni byli dwaj książęta domu Hohenzollernów, a mianowicie najmłodszy żyjący syn ekskajzera, oraz najstarszy syn b. kronprinca.

Przewodniczący Stahlhelmu Seldze zaznaczył, że organizacja jego nie jest antypaństwowa, lecz naodwrot — kocha państwo. Stahlhelm ma jednakże uzasadnioną złość na tych, którzy zrobili z państwa „świńską kupkę“ (Sauhaufen).

W związku z tem oświadczeniem zapytują dzisiejsze pisma umiarkowane, jak się czuje członek honorowy Stahlhelmu marszałek Hindenburg, na stanowisku... prezydenta tej świńskiej kupki. B.

Ćwiczenia wojskowe przy 25 stopniach mrozu.

(Własna służba telegraf. „Dz. Bydg.“)

Paryż, 18. 3. Minister wojny Painlevé wezwał do raportu w związku z licznymi wypadkami śmierci wśród żołnierzy francuskiej armji okupacyjnej w Nadrenji, dwóch generałów i jednego pułkownika.

Oficerowie ci zostaną zapewne surowo ukarani za wydanie podczas 25-stopniowego mrozu zarządzeń ćwiczebnych itp., które spowodowały śmierć wielu żołnierzy. W.

Z Prus Wschodnich.

Pożegnanie b. posła Baczewskiego.

W Olsztynie urządono w Klubie Polskim wieczór pożegnalny dla b. posła mniejszości narodowych w Niemczech Jana Baczewskiego, który z polecenia Związku Polaków wyprowadza się na stałe do Berlina, aby tam dopilnować spraw szkolnictwa. Po długich bowiem staraniach, rząd pruski zgodził się na otwarcie szkół polskich. Obecnie poszukuje się nauczycieli. (Jak się dowiadujemy, wysłani być mają do Prus Wschodnich nauczyciele Niemcy z Wschodniej Małopolski. — Uw. Red.) Na wieczorze pożegnalnym w Olsztynie byli także obecni konsul generalny Rzeczypospolitej Polskiej Dr. Staniewicz z Królewca i konsul Gieburowski z Olsztyna.

Stanowisko Chrześc. Demokracji wobec poczynań rządu.

Co klub Ch. D. popiera, a co krytykuje.

W dniu 5. bm. senator Thullie wygłosił w senacie mowę, która najwierniej oddaje poglądy Chrześc. Demokracji na stosunek nasz do rządu i jego poczynań. Oto co p. sen. Thullie powiedział:

Wysoki Senacie! Jeżeli budżet tegoroczny będziemy rozpatrywać w całości, to nie można się wstrzymać od uwagi, że wzrost budżetu zwyczajnego jest za szybki. W przeciągu dwóch lat budżet wzrósł blisko o miliard.

Wzrost siły podatkowej obywateli państwa polskiego byłby pocieszającym objawem, gdyby nie dwie okoliczności. Budżet niniejszy nie uwzględnia naglącej potrzeby

regulacji plac urzędników i funkcjonariuszów państwowych

i stara się zaradzić tej potrzebie tymczasowo dodatkiem 15%. Drugą wadą budżetu jest ogromne stosunkowo do kapitałów obrotowych gospodarki narodowej obciążenie podatkami. Handel i rzemiosło pod temi ciężarami się uginają, a rolnictwo znajduje się w nielepszej sytuacji. Jeżeli dochód społeczny wynosi ogółem 15 miliardów, a z tego 6 miliardów jest w rękach państwa, jako przedsiębiorcy, to reszta musi ponosić całe obciążenie podatkowe, które wskutek tego jest bardzo znaczne.

Zdaniem naszym wydatek tak konieczny, jak uposażenie godziwe urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych powinien znaleźć się w budżecie, a pokrycie dla niego powinny dać normalne dochody państwa bez zaprowadzenia nowych podatków, których ludność nie potrafi udźwignąć. W tym celu powinna być zastosowana konieczna oszczędność w wydatkach wszystkich działów administracji państwowej. Wnioski postawione w tym duchu będziemy popierać. Dotyczy to także inwestycji, które są wprawdzie konieczne potrzebne, lecz tempo inwestowania powinno być wolniejsze, jak to zresztą stwierdził doradca finansowy p. Dewey.

Zwyczajem jest parlamentarnym przy budżecie zaznaczenie stanowiska względem rządu i rzeczoza krytyka jego działalności. Nasze stanowisko w stosunku do rządu jest znane. My, którzy wyznajemy, że interes państwa należy mieć przedewszystkiem na oku, a interes stronnictwa musi się mu podporządkować, wotujemy temu rządowi, jak i poprzednim wszystkie konieczności państwowe, zostawiając sobie prawo krytyki rzeczowej.

Politykę zagraniczną rządu popieramy gorąco, nie znajduje też ona prawie przeciwników w kraju, tak, że nasz minister spraw zagranicznych, gdy występuje nazewnątrz, czuje, że ma za sobą poparcie całej Polski. Stanowisko jego byłoby na terenie międzynarodowym jeszcze silniejsze, gdyby stosunki wewnętrzne w państwie wskazywały na zupełną konsolidację Rzeczypospolitej.

Ponieważ kraj nasz na zachodzie jest gęsto zaludniony, a przy małym uprzemysłowieniu ludność nie znajduje dość pracy w Polsce, emigracja (wychodźstwo) staje się koniecznością. Około 400.000 ludzi musi szukać pracy poza granicami kraju. Wobec tego, że wychodźstwo do Ameryki Północnej prawie nam zamknięto, pozostaje przeważnie dla wychodźców Ameryka Południowa. Rzeczą rządu jest otoczyć wychodźców skuteczną opieką, ale pomimo tego wychodźcy nasi w Ameryce będą prędzej czy później straceni dla kraju, a straty tej możemy jedynie uniknąć, jeżeli uzyskamy kolonie, gdzieby wychodźcy mogli pracować, pozostając w ścisłym związku z ojczyzną. Zdaniem naszym rząd powinien na forum Ligi Narodów postawić żądanie wyznaczenia kolonii dla Polski, zwłaszcza, gdy niedaleki jest termin nowego podziału kolonii. W tej myśli zgłaszam następującą rezolucję:

Senat wzywa rząd, by poczynił odpowiednie starania, celem uzyskania kolonii dla Polski.

Co do polityki wewnętrznej, mam nadzieję, że ustana wreszcie rugi i prze-

niesienia urzędników i nauczycieli wyłącznie z powodu przekonań politycznych. Rozumiemy, że urzędnicy w sprawowaniu swego urzędu powinni być bezstronnymi i nie krępować się nigdy sympatjami partyjnymi, ale urzędnicy są także obywatelami państwa i mogą mieć swoje przekonania polityczne. Chciałbym jeszcze poddać rozważeniu rządu to, czy pożytecznym dla państwa jest obsadzanie wojskowymi naczelnymi stanowisk nawet w instytucjach gospodarczych.

Co do polityki w stosunkach mniejszości narodowych stwierdzić należy z uznaniem, że w ostatnich czasach rząd, zachowując zresztą sprawiedliwość względem wszystkich, nauczony doświadczeniem, zaczyna występować z większą energią przeciw żywiłom, działającym na szkodę Polski.

Zarzuć natomiast musimy rządowi za wielkie skłanianie się do etatyzmu. Jesteśmy z jednej strony przeciwni zasadom nieograniczonego liberalizmu ekonomicznego, które żądają niemieszania się rządu do gospodarstwa społecznego, z drugiej strony przeciwni też jesteśmy doktrynom socjalistycznym pragnącym całe życie gospodarcze uzależnić zupełnie od rządu. Dotychczas rząd skłaniał się przeważnie do etatyzmu. My stawać będziemy zawsze w obronie inicjatywy prywatnej, przestrzegając dla rządu prawo i obowiązek nadzoru ze względów publicznych. Tak ścisły nadzór potrzebny jest zwłaszcza w epoce mnożenia się trustów i karteli. Rząd wobec nich musi stanąć w obronie konsumentów. Dotychczasowa akcja rządu w sprawie budowy mieszkań nie starała się zupełnie o poparcie prywatnej inicjatywy. Rząd budował tylko we własnym zarządzie, lub popierał budowę przez miasta. Według nas nie jest zadaniem miast budowanie domów mieszkalnych, chyba tylko dla swych funkcjonariuszów, i delożowanych Miasta powinny tylko regulować ceny gruntów, urządzać ulice i w ten sposób popierać inicjatywę prywatną budowy domów mieszkalnych. Dla skutecznego poparcia inicjatywy prywatnej potrzebny jest konieczny kredyt budowlany krótko i długoterminowy, o który rząd powinien się postarać. Zwrócić także należy uwagę, że olbrzymie kapitały ok. 400 milionów zebrane są w instytucjach ubezpieczeń społecznych. Rząd skierowuje te kapitały do Banku Gospodarstwa Krajowego i używa dla własnych budowli, gdy one powinny być przeznaczone dla popierania inicjatywy prywatnej.

Zajawszy stanowisko krytyczne wobec poczynań rządu, w dziedzinie szkolnictwa mówił senator Thullie dalej:

Zwrócić muszę jeszcze uwagę, że na kresach Polacy nawet dawniej osiadli są przez administrację państwową gorzej traktowani od niepolaków, co nie jest wskazaniem ze względu na interes ogólnopolski. Z tych samych względów spodziewamy się, że rząd uzna potrzebę, by przy projektowaniu ustaw samorządowych zapewnić wpływ należyty w ciałach samorządowych Polakom na kresach, którzy stanowią tam główny element z natury rzeczy państwowotwórczy.

W myśl powyższych wywodów Klub Ch. D. będzie głosował za budżetem.

Ruch separatystyczny w Prusach Wschodnich był tylko podstępem?

Berlin, 18. 3. Komunistyczna „Welt am Morgen” stwierdza, że nagle zmienili się ton junkrów pruskich wobec centralnej władzy berlińskiej.

Rzekomym separatystom, którzy zupełnie otwarcie grozili przyłączeniem się do Polski, chodziło widocznie jedynie o wydestanie od rządu pruskiego grubszych pieniędzy, co obecnie nastąpiło.

Proszek Regera

sam pierze!

przewyższa jakościowo nawet najlepsze zagraniczne proszki do prania.

Cena

85 groszy

Dwa zjazdy b. wojskowych. Dowborczycy pod wpływem Endecji.

Warszawa, 18. 3. (Tel. wł.) Wczoraj odbyły się w Warszawie dwa zjazdy byłych wojskowych: doroczny zjazd walny Stowarzyszenia Dowborczyków oraz zjazdu b. uczestników POW. Pierwszy zjazd rozpoczął się od uroczystej mszy św. w katedrze św. Jana. Zebranie zagał gen. Dowbór-Muśnicki. Oficjalną część zjazdu wypełniły przemówienia powitalne przedstawicieli zaprzyjaźnionych związków b. wojsko-

wych. Imieniem Hallerczyków przemawiał pułk. Modelski, imieniem tzw. Legjonu znany endek mecenas Szurlej. Omawiano sprawę łączenia się związków b. wojskowych w jedną samorządnie powstałą organizację — Federację b. wojskowych. Pod koniec zdecydowano się nie wstępować do Federacji i wziąć udział w akademii we wtorek ku czci gen. Hallera i Dowbora-Muśnickiego.

Patryotyczne uchwały P. O. W.

Na zjazd dawnych Peowiaków przybyli ministrowie Składkowski, Miedziński, Staniewicz, wiceminister Fabrycy i szereg generałów, a o godz. 12.30 p. Prezydent Mościcki ze swiątą. Po zagajeniu, przewodniczącym wybrano generała Rydz-Śmigłego, lecz ten oświadczył, iż z przyczyn od niego niezależnych stanowiska przyjąć nie może i zaproponował na przewodniczącego gen. Staszkiewicza. Wiceprezesem został poseł M. Kościółkowski. Przemawiali: minister Składkowski, gen. Rydz-Śmigły, pułkownik Sławek i wielu innych. Referat pt. „Polska Organizacja Wojskowa w dobie walki o niepodległość” wygłosił płk. Koc. Po referacie Prezydent opuścił zebranie. Nastąpił potem wybór komisji zjazdowej, popołudniu zaś uchwalono rezolucję, że

zjazd POW postanawia utworzyć Związek Polskiej Organizacji Wojskowej. Uchwalono nadto dwie rezolucje polityczne, zawierające nowe hasła. Prezesem honorowym mianowano marsz. Piłsudskiego, członkami honorowymi marszałkową Piłsudską, gen. Sosnkowskiego, ministra Moraczewskiego i Wacława Sieroszewskiego.

Prezesem zarządu głównego wybrano płk. Koca. Po ogłoszonym wyniku wyborów, p. Kościółkowski zakomunikował na odbytem 17 bm. posiedzeniu lwowskiego Związku Obrońców Ojczyzny, że uchwalono zebrać wśród członków Federacji 2 milj. zł. do dyspozycji ministra spraw wojskowych dla dopełnienia sumy, skreślonej przez sejm i senat na fundusz dyspozycyjny.

Kronika telegraficzna.

Huta Bismarcka przemianowana na hutę Piłsudskiego.

Katowice, 18. 3. (Tel. wł.) Z inicjatywy członka zarządu Huty Bismarcka, Przybylskiego, postanowiono przemianować hutę na „Hutę Piłsudskiego”. Podobno p. Przybylskiemu udało się pozyskać dla przeprowadzenia tej zmiany wszystkich niemieckich członków zarządu.

Ś. p. Antoni Lange.

Warszawa, 18. 3. (Tel. wł.) Wczoraj o godzinie 6 rano zmarł znany poeta i uczyony Antoni Lange.

Zmarły ur. się 1862 r., studiował na uniwersytecie warszawskim, poczem, wydany przez władze rosyjskie, udał się na studia do Paryża. Tutaj rozpoczął pracę na niwie literackiej. Lange zyskał sobie rozgłos kilku poematami, m. in. poematem „Pogrobowcom” kilku tomami poezji, dramatami, powieściami i nowelami. Był on ponadto utalentowanym tłumaczem poematów obcych. Wydał „Przekłady poetów obcych”, „Zarys literatury powszechnej”.

Nieudany wiec komunistyczny.

Warszawa, 18. 3. (Tel. wł.) Od kilku dni komunistyczna frakcja poselska zapowiadała wiec, na którym miał przemawiać poseł Sypuła. Wczoraj na placu Kazimierza Wielkiego zebrała się młodzież komunistyczna w liczbie około 300 osób. Poseł Sypuła wszedł na wóz od śmieci i zaczął przemawiać. Nie zdążył jednak wypowiedzieć kilku zdań, gdy policja zjawiała się i rozproszyła wiecowników. W zamieszaniu poseł Sypuła otrzymał kilka uderzeń.

Zgon b. wojewody Mecha.

Warszawa, 18. 3. W Warszawie zmarł śp. Władysław Mech, dyrektor zakładu ubezpieczeń pracowników umysłowych, były wojewoda wołyński.

Lawina śnieżna przysypała narciarzy.

Warszawa, 18. 3. (Tel. wł.) Z Zakopanego donoszą, iż w górach przysypała lawina śnieżna dwóch narciarzy: Władysława Sztaszewie i Franciszka Roję, pracownika Banku Podhalańskiego, syna b. posła. Inni narciarze przystąpili do akcji ratunkowej i po godzinnej pracy wydobyli z pod śniegu Staszewie. Roję nie znaleziono.

BERLIN, 18. 3. (Tel. wł.) Nieprzychylny Polsce warszawski korespondent „Berliner Tageblattu” podaje, że stanowisko doradcy finansowego Deweya jest zachwiane, ponieważ w Ameryce nie wierzą w optymistyczne raporty doradcy o sytuacji w Polsce.

PARYŻ, 18. 3. (Tel. wł.) Dnia 8 czerwca br. wypada 10-lecie zawarcia traktatu pokojowego w Wersalu. Celem uczczenia rocznicy, ma być powołana specjalna komisja.

BUDAPEST, 18. 3. (Tel. wł.) Wylała tu rzeka Rakoczy, dopływ Dunaju i zalała niżej położone dzielnice Budapesztu. Około 100 rodzin musiało opuścić mieszkanie

B.

Listy z Włoch.

Kronika Watykańska.

Prace nad usystematyzowaniem Citta del Vaticano. Tor kolejowy państwa kościelnego wynosić będzie 550 m. długości. Papieski konsystorz prywatny i publiczny w okresie 19—22 marca. Pius XI ogłosi nowych kardynałów włoskich. Podróż Papieża do Medjolanu i Niemiec.

(Od własn. koresp. „Dziennika Bydg.“)

Rzym, w marcu 1929.

Naczelny organ faszystowski „Il Popolo di Roma“ pod tytułem: Cronache Vaticane, pisze: „Prace przygotowawcze do zupełnego usystematyzowania niezależnego państwa papieskiego p. t. Citta del Vaticano posuwają się w szybkim tempie naprzód. Nadzór nad całością objął minister robót publicznych inżynier Giurati, który osobiście zwiedził teren watykańskiego państwa i wydał swym naczelnikom poszczególnych wydziałów odpowiednie zarządzenia celem szybkiego wykonania prac technicznych.

Inżynier Maccari, naczelny dyrektor technicznych warsztatów gubernatorskich w Rzymie, długi czas konferował z inż. Castelli de Rossi, przedstawicielem Stolicy Apostolskiej w sprawie prowadzenia nowych wakat państwa watykańskiego. Jednocześnie inż. de Rossi pertraktował z ministrem robót publicznych i przedstawicielem ministerjum komunikacji inż. Pini w sprawie linii kolejowej i dworca. Stacja kolejowa papieska będzie wzniesiona obok nowego „Seminarjum Watykańskiego“ i będzie zaopatrzona we wszystkie potrzeby nowoczesnej techniki.

Linja kolejowa po wyjściu z terytorjum watykańskiego na długości przeszło 100 m. wyjdzie obok Porta Pertusa na terytorjum włoskie i ciągnąc się 450 m. zejdzie się z linią kolejową państwa włoskiego: Roma - Viterbo, obok stacji di San Pietro. Cała więc nowa linja kolejowa wynosić będzie tylko 550 metrów.

*

Od chwili podpisania traktatu laterańskiego krąży po Rzymie najrozmaitsze pogłoski co do wykonania samego traktatu ze strony Watykanu. Według zapewnień z poważnych źródeł Ojciec Święty zwoła konsystorz prywatny na dzień 1 marca a publiczny na 22 marca celem oficjalnego zakomunikowania kolegium kardynalskiemu roz-

wiązania „kwestji rzymskiej“ i stworzenia samodzielnego niepodległego państwa kościelnego p. t. Citta del Vaticano. Na tym konsystorzu Papież przeprowadzi bardzo poważne zmiany w układzie kolegium kardynalskim, wprowadzając kilku nowych młodych, zdolnych kardynałów, którzy zajmą wysokie stanowiska w kościele, dla poprowadzenia łodzi Piotrowej, po rozszalałych falach świata.

Nadto Ojciec Święty wygłosi już dawno zapowiedzianą i oczekiwaną wielką mowę polityczną, która ma być wytyczną w życiu kościoła na najbliższe lata.

Należy się spodziewać, że ten konsystorz papieski będzie drugim poważnym ewenementem po traktacie laterańskim w życiu Piusa XI.

Papież pragnie, aby ten traktat nabrał formy uroczystej przedtem, zanim wejdzie do parlamentu włoskiego celem ratyfikacji i dlatego konsystorz ten będzie zwołany przed Wielkanocą.

W pośród kilku nowych kandydatów, których kreuje obecnie Papież, pierw-

szym będzie nuncjusz w Berlinie arcybiskup Pacelli.

Co się tyczy najbliższych podróży Ojca Świętego to należy uważać za pewne, że skoro tylko linja kolejowa, dworzec oraz pociąg papieski będą gotowe — Pius XI odwiedzi swe rodzinne miasto Medjolan.

Oprócz tego jest bardzo możliwym, że Ojciec Święty uda się do Niemiec na 1000-lecie założenia miasta Spiry, która to rocznica przypada w 1930 roku.

Oczywiście protestantkie Niemcy chcą zrobić pewien interes polityczny i już nie omieszkały prosić Ojca Świętego do siebie na takie uroczystości.

Chytra dyplomacja niemiecka nie śpi — pragnie wykorzystać dla siebie wszystkich i wszystko. Nawet katolicki Wiedeń czuje się obrażony na swych krzyżackich braci za to, że go ubiegli i zaprosili wcześniej Papieża do Spiry i to w tym czasie, kiedy w Wiedniu ma obradować akurat kongres katolickich biskupów z całej Europy.

Ano Stresemann „piera — chytril!“
Gustaw Lawina.

Kronika gdańska.

Odnaczenie konsula francuskiego.

Komisarz Generalny Rzplitej Polskiej min. Strassburger udekorował krzyżem oficerskim orderu Polonia Restituta konsula francuskiego w Gdańsku Gueritte. P. Gueritte w najbliższej przyszłości ma być odwołany ze swego stanowiska w Gdańsku.

Gdańszczanie nie chcą monopolu spirytusowego.

Zapowiedź wprowadzenia monopolu spirytusowego wywołała w tutejszych sferach zainteresowanych silne oburzenie. Odbyło się specjalne posiedzenie zwołane przez gdański związek gastronomiczny. Zdaniem zebranych wprowadzenie monopolu podwoi i tak już wygórowaną cenę na spirytus. Zebrani postanowili wnieść odpowiedni protest na ręce odnośnych władz.

Promy są już znowu czynne.

W Gdańsku znowu czynne są promy. Posuwają się one jeszcze w bardzo powolnym tempie z powodu nagromadzenia kry, lecz z każdą godziną sytuacja się polepsza.

Wielka Misja św. we Wrzeszczu.

W niedzielę 17 bm. rozpoczęła się w kościele św. Stanisława we Wrzeszczu, pod kierownictwem ksks. Jezuitów wielka Misja św. Misja potrwa do 24 marca.

Z Gdyni.

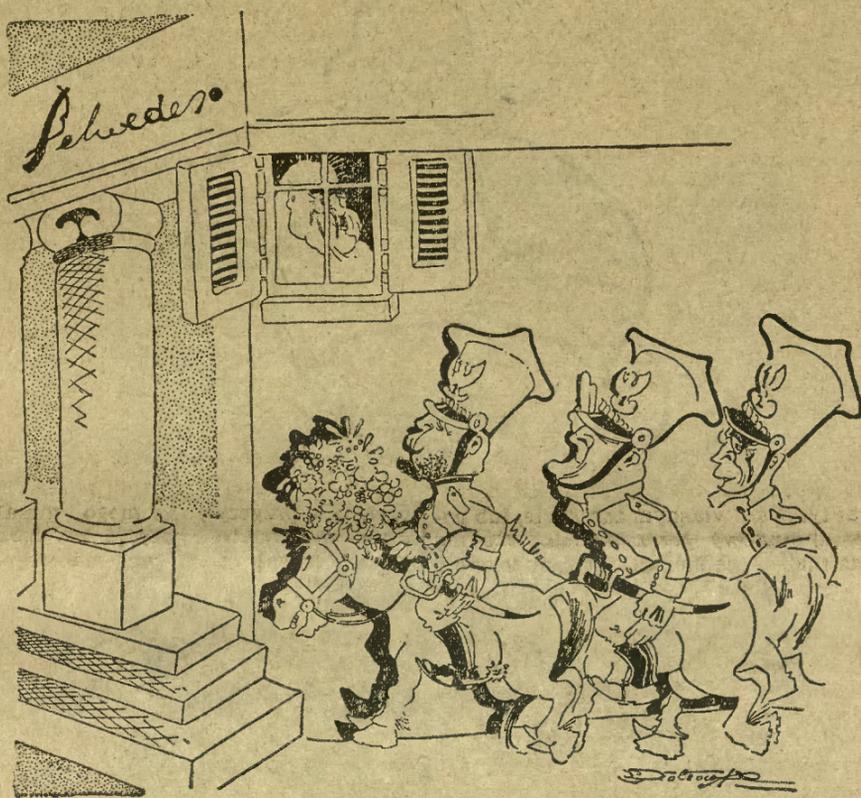
Bezrobotni, nie wyjeżdżajcie do Gdyni!

Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy w Gdyni wydał komunikat, w którym ostrzega bezrobotnych przed przyjazdem do Gdyni. Urząd posiada na terenie przez siebie objętym przeszło 4.500 bezrobotnych, których będzie musiał w pierwszym rzędzie uwzględnić przy zapotrzebowaniu pracowników.

Prace koło budowy poczty postępują normalnie!

Ajencja Wschodnia donosi: Nieprawdą jest, jakoby firma „Don“ z Poznania wstrzymała wszelką pracę przy budowie poczty w Gdyni z powodu niewypłacenia przez kilka tygodni należności. Prawdą natomiast jest, że firma Bohn z Poznania kończy prace przy budowie budynku urzędu pocztowego w tempie przyspieszonym oraz, że wogóle prace przy budowie postępują normalnie a wypłaty należności uskuteczniane są przez kierownictwo budowy urzędu pocztowo-telegraficznego w Gdyni w miarę postępu robót.

W dzień św. Józefa.

Przy-szli ry-ce-rze pod o-kie-necz-ko...

Marek Romański.

25)

MISS O SZKARŁATNEM SPOJRZENIU.

Powieść z najbliższej przyszłości.

(Ciąg dalszy.)

Otociki zawałał się.

— Tak — rzekł — dotąd zawsze wiedziałem przystępując do roboty, o co właściwie chodzi. Mogłem wtedy działać i z własnej inicjatywy, zależnie od okoliczności.

Grady spojrział w otwartą, szczerą twarz Polaka.

— Niech i tak będzie. Chodzi o to, co obecnie dzieje się w Stanach. Chodzi o wykrycie organizacji terrorystów, którzy niszczą komunikację kolejową i uprawiają sabotaż w Stanach Zjednoczonych.

— Pan podejrzewa Kellermana?

— O nic go nie podejrzewam. Ot, prostu, nie podoba mi się. Szukam tropu. Niech pan ma oczy i uszy otwarte. I niech pan się strzeże.

Otociki już wychodził, gdy Mac Grady zwrócił go z drogi:

— Jeszcze jedna bardzo ważna sprawa. Jeśli posłuży panu szczęście i Kellerman przyjmie pana „do pracy“, niech się pan przekona, czy jest u niego w biurze maszyna do pisania systemu „Underwood“

— Underwood?

— Tak, ale nie będzie to zwykła maszyna. Ma ona wybijać nad linją litery „C“ i „Z“. To bardzo ważny szczegół,

W godzinach popołudniowych otrzymał Mac Grady przez posłańca list, który sprawił mu wielką przyjemność. Detektyw zamówił bilety do opery i spędził resztę popołudnia w czytelni i bibliotece hotelowej, gdzie studjował dokładnie wielki plan Nowego Jorku.

Rozdział XIV.

Minister Wilbury, sekretarz stanu dla spraw wojny, miał dziwny zwyczaj, od którego nigdy nie odstępował. Zwykł był codziennie rano sam otwierać i przeglądać pocztę nadeszłą do sekretariatu Tak było i tym razem.

Wilbury pogrążony w wygodnym, skórą obitym, fotelu, niecierpliwie rozrywał wielkie, pieczęciami opatrzone, koperty, przebiegał wzrokiem treść listów i raportów poczem rzucał parę słów dyspozycji sekretarzowi, młodemu człowiekowi, który stał przy biurku ministra w postawie pełnej szacunku i notował skrzętnie polecenia swego szefa.

Wilbury był dnia tego w znakomitym humorze. Próby z pociskami armatnimi, napelnionymi skroplonym lewizitem, dały wreszcie dobre rezultaty; co mogło stanowić przewrót w losach wojny, która dotąd żadnej ze stron nie przyniosła decydującej korzyści. Wprowadzenie w boju morskimi pocisków lewizitu mogło bezwzględnie przeważać szalę wypadków na rzecz Stanów Zjednoczonych.

Grube palce ministra ujęły ostatnią przesyłkę pocztową. Była to niewielka koperta zaadresowana na maszynie Wilbury obejrzał ją zdziwiony nieco, nie nosiła bowiem żadnej urzędowej pieczęci, ani też adresu wysyłającego.

Srebrnym nożykiem, który był równocześnie przyciskiem na papiery, rozciął kopertę. Na biurko wypadł mały arkusik papieru złożony starannie w czworo. Wilbury wziął go w rękę i naraz wyraz zdziwienia odmalował się na jego pełnej, wygolonej twarzy.

— Przedziwne! — zawołał — Mr. Randall, niech pan to przeczyta i powie czy nie mam przywidzeń.

Sekretarz spełnił polecenie i odczytał treść listu.

Była ona krótka, niemniej interesująca:

„Szanowny panie Wilbury! Przykró nam bardzo, ale obecność pana na stanowisku sekretarza stanu dla spraw wojny, jest dla nas niewygodna. Polecamy panu urlop wypoczynkowy do końca obecnej wojny. W przeciwnym razie czekają pana przykre niespodzianki.“

List nie miał żadnego podpisu, ani daty.

Sekretarz stanu i urzędnik spojrzeli na siebie.

To głupi żart mr. Randall, co pan o tem sądzi?

Zapytany wznosił w górę ramiona.

— Nie wiem co to jest, ale sądzę, że nie można tego lekceważyć.

— Czy sądzi pan, że podam się do dysmisji? — zapytał sarkastycznie Wilbury.

— Sądzę, że list nie jest żartem, ani głupią mistyfikacją.

— A więc czem?

— Ostrzeżeniem prawdziwym! Ostrzeżeniem tej samej nieuchwytniej organizacji, która na terenie całych Stanów rozwija sabotażową robotę.

Wilbury podniósł głowę.

— Być może, że pan ma rację. Cóż mam jednak zrobić, gdyby tak było faktycznie. Ułóż się i wyjechać do Palm Beath? Cokolwiek mnie czeka zostanę na stanowisku.

Minister obejrzał dokładnie dziwny list.

— Powinien pan minister przedsięwziąć wszystkie środki ostrożności.

— Wątpię czy przydadzą się na co. Jeżeli podpisano na mnie wyrok śmierci, trudno będzie o ratunek. Wszakże obsadzenie torów kolejowych i blokhauzów wojskiem nie przeszkodziło nowemu zamachowi na pociąg pod Granite-city.

Sekretarz nie ustępował.

— Radzę panu ministrowi zwrócić się w tej sprawie do Mac Grady'ego. Przecież on podobno zajął się wykryciem zbrodniarzy.

Wilbury pomyślał przez chwilę.

— Dobrze. Niech pan z nim pomówi telefonicznie.

Sekretarz Wilbury'ego nie uzyskał jednak dnia tego rozmowy z Mac Grady'm. Centrala hotelu poinformowała mr. Randalla, iż Mac Grady opuścił zrana swój pokój i wrócił do hotelu dopiero w godzinach obiadowych.

Rozdział XV.

Mac Grady faktycznie rana owego opuścił dość wcześnie hotelu „Metropolitan“, bardzo starannie ubrany, co nie przeszkodziło włożyć mu do kieszeni ulsteru dobrze opatrzonego rewolweru.

Wszedłszy przed hotel, Grady przetornie nie wziął pierwszej z stojącego rzędu taksówek, lecz wybrał dziewiątą czy dziesiątą przyczem objął wóz i szoferą bacznym spojrzeniem.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Wiadomości z kraju.

Oddział żołnierzy bolszewickich na polskim terytorjum.

W rejonie odcinka granicznego Suchoły (na Wileńszczyźnie) zatrzymano zbrojny oddział żołnierzy sowieckich złożony z podoficera i 4 żołnierzy. Zatrzymani tłumaczyli się iż podczas lotnego patrolu granicznego zbłądzili i znaleźli się na terytorjum polskim.

O bezpośredni tranzyt między Polską a Lotwą.

Na stacji granicznej Turmonty odbyła się konferencja przedstawicieli władz kolejowych polskich i lotewskich w sprawie bezpośredniego tranzytu między Polską a Lotwą.

Ujęcie studentki-komunistki.

W Słonimie przytrzymała została wyślaniczka centralnego komitetu polskiej partii komunistycznej Ewa Hermahowiczówna, studentka uniwersytetu warszawskiego, która przybyła do Słonima dla wznowienia działalności okręgowego komitetu komunistycznej partii Białorusi Zachodniej.

Pożar strawił fabrykę mebli na Śląsku. Straty wynoszą 1 milion 200 tys. zł.

W fabryce mebli Thonet-Mundus w Jastemnicy (na Śląsku) wybuchł groźny pożar, który zniszczył 3 budynki fabryczne, wraz ze znajdującymi się w nich maszynami, zapasami towarów, materiałami itd. Nad ugaszeniem ognia pracowało 7 straży okolicznych. Przyczyną pożaru było prawdopodobnie nieostrożne obchodzenie się z ogniem. Szkodą wynosi około 1.200.000 zł.

W Sosnowcu 4 ulice są zalane wodą.

Wody spływające ze wzgórz Małobądzkich zalały 4 ulice w Sosnowcu w dzielnicy Pogoń, wdzierając się do niżej położonych mieszkań. W akcji ratowniczej bierze udział straż miejscowa, policja i mieszkańcy zagrożonych ulic.

Nieszczęście w czasie polowania.

We wsi Ostra w powiecie buczackim wybrał się ks. Andrzej Skobelki na polowanie. W czasie łowów strzelił przez nieostrożność od rolnika Iwana Hracyka tak nieszczęśliwie, że ten odniósł szereg ciężkich ran a nazajutrz wyzionął ducha.

Wilk u szyi konia.

Na szosie koło wsi Kocin-Stary w pow. częstochowskim, wilk napadł na jadącego furmanką gospodarza Stefana Rożka. Zwierz rzucił się na konia i wpiło się w jego szyję. Koń, odrzucając wilka, pomknął jak strzala, a wilk puścił się w pogoń. Rożek i jadący z nim brat, chcąc uniknąć niebezpieczeństwa, zapalili słomę na wozie, co w istocie wilka odstraszyło.

Okradał... komisarza policji.

Bożeśność złodziei na terenie powiatu częstochowskiego posunęła się tak daleko, że okradli zastępcę częstochowskiego komendanta policji, komisarza Matysiewicza. W folwarku komisarza, znajdującym się w Grabówce niedaleko Częstochowy, zaczęły od jakiegoś czasu znikać różne rzeczy z półki inwentarza. Sprawcą okazał się niejaki J. Cieśla.

Wykryto szajkę fałszerzy banknotów.

Od dłuższego czasu grasowała na terenie Radomska szajka fałszerzy banknotów, puszczająca w obieg fałszytki 5-złotowe w coraz to większych ilościach. Obecnie fałszerzy schwytano. Okazali się nimi Abramowicz i Dąbrowski z Przedborza, Zemsta z Kraszewic i Popielak bez stałego miejsca zamieszkania.

Smutne następstwo lekkomyślności.

W elektrowni w Horodence nastąpił bardzo silny wybuch ropy w zbiorniku. Płonienie ogarnęły robotnika Szumlińskiego, który doznał ciężkich poparzeń szczególnie na twarzy i rękach. Wypadek spowodował sam Szumliński, gdyż w czasie pompowania ropy palił papierosa i przez nieostrożność wrzucił niedopałek do zbiornika.

Związek Artystów-Plastyków na Śląsku.

Odbyło się wstępne zebranie artystów-plastyków przebywających na Śląsku, na którym postanowiono założyć Związek Artystów-Plastyków na Śląsku, mający na celu szerzenie na ziemiach śląskich zamiłowania do sztuk plastycznych i piękna ojczystego, jak również obrony interesów zawodowych.

Nieporządky w magistracie kołomyjskim.

W miejsce dotychczasowego burmistrza Balickiego ma zostać w najbliższych dniach mianowany komisarz rządu celem uzdrowienia gospodarki miejskiej. Pożyczka inwestycyjna bowiem, jaką zaciągnął magistrat w Banku Gospodarstwa Krajowego w wysokości 1.500.000 zł została zmarnotrawiona, nie wybudowano ani hali targowej, ani elektrowni, ani chłodni, a pieniądze już niema.

Podpałił dom konkurenta.

Wielki pożar wybuchł w posesji Zambków w Radomsku. Cały dom 2-piętrowy stanął w ogniu. Pożar powstał przez podpalenie. Sprawcą zbrodniczego podpalenia okazał się sąsiad Zombka, właściciel sklepu w sąsiedniej posesji Majdecki. Dochodzenie pierwiastkowe ustaliło, iż Majdecki czynu tego dokonał z zemsty konkurencyjnej. Podpalacza aresztowano i osadzono w areszcie śledczym.

Nauka — Literatura — Sztuka.

Ś. p. Wiktor Jan Porzeziński, profesor uniwersytetu warszawskiego.

Przed kilku dniami zmarł niespodzianie dr. Wiktor Porzeziński, profesor językoznawstwa na wydziale humanistycznym uniwersytetu warszawskiego. Śmierć jego jest tem boleśniejszą stratą dla nauki polskiej, iż trudno znaleźć ludzi, którzyby mogli natychmiast zapełnić powstałe w szeregach uczonych luki. A luki te są coraz większe.

Ś. p. dr. Porzeziński urodził się w 1870 r., należał zatem do przedwojennego pokolenia, które w walce z zachłannością zaborców hartowało swą polszczyznę. Szkołę średnią i studia uniwersyteckie na wydziale historyczno-filologicznym ukończył w Moskwie. Tamże uzyskał stopień magistra, doktora językoznawstwa porównawczego, docenta; od r. 1905 do 1911 był profesorem zwyczajnym sanskrytu i językoznawstwa porównawczego na uniwersytecie moskiewskim.

Wartościowe prace językowe ś. p. dr. Porzezińskiego zjednały mu przychylną opinię uczonych polskich i stanowiły główną podstawę do powołania go na katedrę językoznawstwa indoeuropejskiego w uniwersytecie warszawskim. Katedrę tę zajmował zmarły od r. 1922 do chwili śmierci. Równocześnie był on także profesorem i dziekanem nauk humanistycznych uniwersytetu lubelskiego.

Podzielnym czasem twórczości naukowej zmarłego na dwa okresy: moskiewski (1905—1921) i warszawski (1922—1929). W pierwszym ś. p. dr. Porzeziński pisał po rosyjsku i niemiecku. Do wybitniejszych z tego okresu prac należą: „Wstęp do językoznawstwa” (ros., Moskwa 1907), „Porównawcza morfologia” (1910), „Zarys fonetyki porównawczej języków: staroindyjskiego, greckiego, łacińskiego i starosłowiańskiego” (1912), „Gramatyka porównawcza języków słowiańskich”.

Objąwszy katedrę warszawską, ś. p. prof. Porzeziński zaczął w polskich czasopiśmie naukowych umieszczać przeglądy krytyczne i przyczynki naukowe z dziedziny językoznawstwa słowiańskiego (patrz „Przebieg Humanistyczny” r. 1923, 24: „Prace filologiczne” t. 11, 13, „Slavia occidentalis”, 1924). Do ostatniej chwili był niezmiernie czynny i pracowity.

Polska utraciła w Nim jednego z najwybitniejszych filologów. **bar.**

Uczczenie wybitnego matematyka.

W auli uniwersytetu Jana Kazimierza nastąpiło uroczyste nadanie stopnia profesora uniwersytetu warszawskiego dr. Wacławowi Sierpińskiemu za zasługi naukowe. Dr. Sierpiński jest jednym z najwybitniejszych polskich matematyków.

Kongres matematyków słowiańskich.

W Warszawie w dniach od 23 do 27 września br. odbędzie się pierwszy kongres matematyków krajów słowiańskich.

„Dzieje literatury Polski niepodległej” Ignacego Chrzanowskiego.

(z) W nowym nakładzie, znacznie rozszerzony i ilustrowany, ukaże się Ignacego Chrzanowskiego podręcznik „Dzieje literatury Polski niepodległej”. Nowy nakład przygotowuje znane wydawnictwo Gebethnera i Wolffa.

Prus po włosku.

„Nuova antologia” jedno z najlepszych periodycznych pism włoskich, zamieściło w przekładzie E. Damianiego „Katarynkę” Aleksandra Głowackiego (Bol. Prusa).

Stulecie francuskiego towarzystwa autorów dramatycznych.

W tych dniach obchodziło setną rocznicę swego istnienia francuskie towarzystwo autorów dramatycznych. Z okazji tej odbyło się w Komedji Francuskiej uroczyste przedstawienie, na które m. i. przybył prezydent Republiki.

Teatr ku czci Szekspira.

W dzień 23 kwietnia br., jako w 365 rocznicę urodzin Szekspira, nastąpi poświęcenie kamienia węgielnego pod nowy teatr, w miejsce spalonego w 1926 r., w Stratford-on-Avon, rodzinnym mieście dramaturga. Teatr nosić będzie nazwę „Memorial Theatre”.

Francja otwiera swoje archiwa.

Opublikowano 59 tomów dokumentów wojennych.

(z) Wydawnictwo „L'Europe Nouvelle” podjęło prace nad wydaniem 50 tomów francuskich dokumentów wojennych, od r. 1871 do 1914. Skład redakcyjny stanowią wybitni historycy, prawnicy i dyplomaci. Prezesem jest Charléty, rektor Akademii paryskiej.

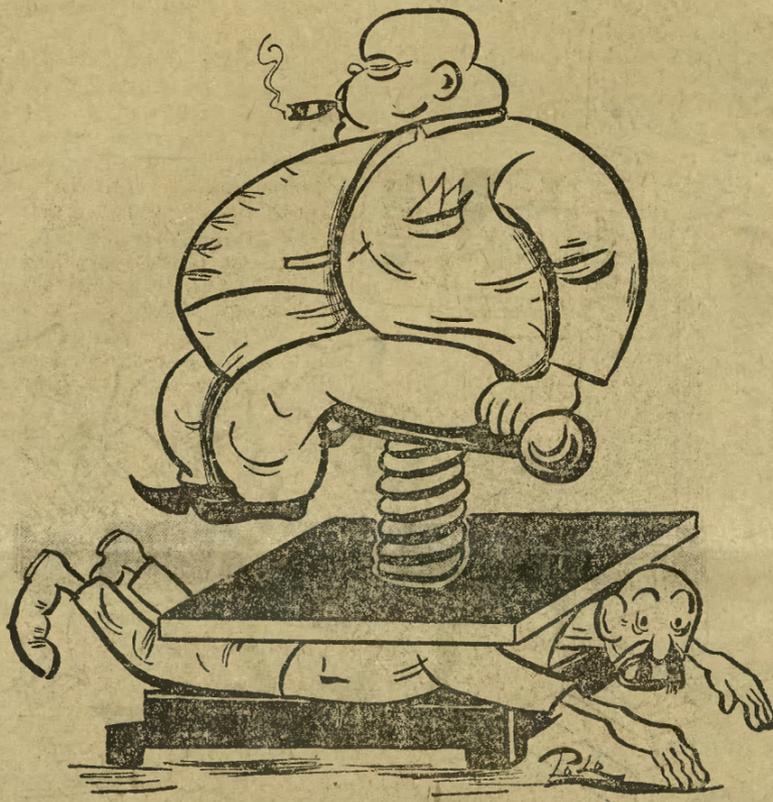
Biografia Lenina.

Wdowa po Leninie, Krupskaja, ukończyła po 5 latach pracę nad 5-tomową biografją (zyciorysem) Lenina. Biografja zawiera dokładny opis życia i działalności bolszewickiego dyktatora.

Pamiętniki b. prezydenta Coolidge'a.

Były prezydent Stanów Zjednoczonych Coolidge rozpoczął w jednym z miesięczników amerykańskich druk swych wrażeń, odniesionych z pobytu w Białym Domu.

Bodaj po ustąpieniu Czechowicza

nie zasiadł na śrubie podatkowej taki następca!

List z Krakowa.

(Z Rady miejskiej. — O kolej Kraków-Miechów. — Konferencja polsko-czeska.)

Po kilkutygodniowej przerwie została zwołana Rada miejska, której przedłożono preliminarz budżetu na r. 1929/30. Dyskusja nad budżetem jest jednym wielkim oskarżeniem zarządu miasta za jego nieudolność, a dla miasta szkodliwą, gospodarkę. Wprawdzie prezydent miasta usiłuje odparować zarzuty, ale obrona jest niedostateczna, co stwierdzają nawet radni z większości popierającej prezydium. Uchwalenie działów i pozycji budżetowych dochodzi do skutku nieraz nieznaną większością głosów. Jednomyślnie uchwalono jedynie protest przeciw rządowemu projektowi ustawy o podwyżce komornego, oraz regulamin dla robotników w zakładach miejskich, zapewniający robotnikom bardzo korzystne warunki prawne, a przede wszystkim stabilizację i zaopatrzenie emerytalne. W czasie obrad budżetowych doszło do namiętnej dyskusji w sprawie żydowskiej. Wywołali tę dyskusję żydzi, żaląc się na rzekome pokrzywdzenie ich przy przyjmowaniu pracowników żydowskich na posady w instytucjach miejskich. Zale te scharakteryzował należycie radny z Klub Ch. D. b. poseł p. Holeksa, udowadniając cyframi urzędowymi, jak to żydzi opanowali miasto Kraków i jak wykorzystali w tym celu fundusze miejskie. Wywody p. Holeksy były zarazem ciężkim oskarżeniem zarządu miasta i rządzącej większości radzieckiej, która w głupocie czy zaślepieniu popiera wyłączenie gospodarzy miasta tj. ludności polskiej i katolickiej — przez żywo żydowski. — Na jednym z posiedzeń budżeto-

wych omawiano sprawę teatru im. Słowackiego. Z wywodów mówców opozycyjnych wynika, że w teatrze panują bardzo złe stosunki. Szeregu artystom płaci się gaże po 1000 i więcej złotych mies. mimo, że artyści ci występują tylko parę razy na scenie. Ta gospodarka powoduje niedobór teatru, wynoszący 30.000 zł mies., a gdy doliczymy zużycie urządzeń teatralnych, dopłata do teatru wynosi ponad 1/2 milj. zł rocznie. Wobec tych stosunków zrozumiał jest wniosek radnych o wydzierżawienie teatru. Wniosek ten nie uzyskał wprawdzie większości, ale polecono 3 komisjom Rady jego rozpatrzenie i przedłożenie Radzie ostatecznych w tej sprawie propozycji.

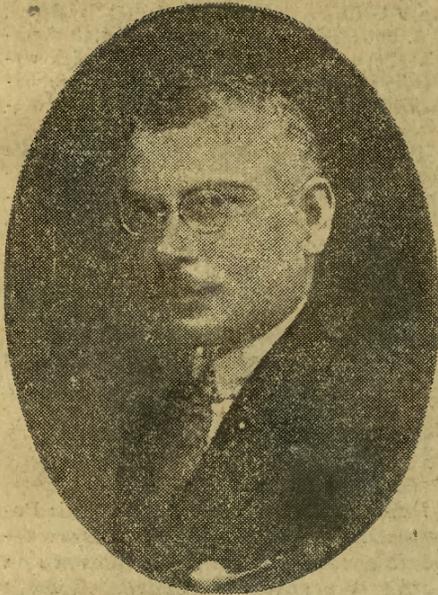
Sprawa budowy kolej Kraków-Miechów, wlokąca się od lat szeregu, poszła cokolwiek naprzód. W dniu 1 marca odbyło się posiedzenie komitetu ściślejszego budowy tej linii, na którym omawiano sprawę pokrycia kosztów budowy, obliczonych na 21 milj. zł. Komitet uchwalil poczynić starania o uzyskanie koncesji na studia wstępne, poczem utworzonoby spółkę, w której konsorcjum zagraniczne objęłoby 2/3 udziałów, resztę zaś pokryłby Sejmik pow. miechowski, gmina Kraków oraz zainteresowane w budowie sfery przemysłowo-rolnicze.

W pierwszych dniach bm. odbyła się w Krakowie konferencja przedstawicieli polskich i czechosłowackich towarzystw rolniczych. Przedmiotem obrad były sprawy dotyczące współdziałania obu państw na polu rolnictwa, w szczególności w sprawie wzajemnych stosunków gospodarczych, które jak wiadomo są bardzo żywe. Chodziło również o współdziałanie organizacji kredytowych nad rozwojem wzajemnych stosunków.

J. p.

Stan i potrzeby rolnictwa pomorskiego.

Streszczenie referatu wygłoszonego przez p. Głębowicza, naczelnika wydziału ekonomicznego Pomorskiej Izby Rolniczej, na zjeździe Prasy Pomorskiej w Grudziądzu.

Jan Głębowicz.

Spółeczeństwo polskie przyzwyczało się uważać Pomorze za podstawowe zagadnienie polityczne samodzielnego istnienia Polski, za bramę, przez którą Polska ma możliwość wyjścia na szeroki świat, aby zdobyć odpowiednie jej 30-miljonowej ludności i naturalnym bogactwom stanowisko mocarstwowe wśród innych narodów. Niedoceniane są może jednak w dostatecznej mierze inne

walory natury gospodarczej,

jakie wniosło Pomorze do wspólnej skarbnicy.

Najważniejszą dziedziną wytwórczości na Pomorzu jest rolnictwo i przemysł w przeważnej mierze oparty na rolnictwie. Pomimo naogół ubogiej gleby i niesprzyjającym warunkom, rolnictwo umiało przez wyteżoną celową pracę wydobyć z tej gleby upośledzonej przez naturę produkty rolne w takich ilościach, że wystarczyły nie tylko na wyżywienie miejscowej ludności, ale stało się już przed wojną

spichlerzem dla zachodnich uprzemysłowionych dzielnic Niemiec.

Zdobyta ta wysoka kultura, mimo niesprzyjających warunków dla produkcji rolnej podczas wojny światowej i po wojnie, została nie tylko utrzymana, ale poziom jej nawet podniesiono, przy równoczesnym, szybkim przystosowaniu się do zmienionych warunków politycznych.

Dowodem tego jest stworzenie przez społeczeństwo rolnicze

samoistnych form organizacyjnych,

za pomocą których krzewi się oświata rolnicza szkolna i pozaszkolna, podnosi wytwórczość rolną, roślinną, ogrodniczą, leśną i zwierzęcą. Nie zaniedbano również naukowych badań, prowadzonych przez Stację Doświadczalną.

Wypracowane tu formy organizacyjne nadały właściwe tętno pracy społecznej na polu rolnictwa, która zogniskowała się w harmonijnym

współdziałaniu Pomorskiej Izby Rolniczej i Pomorskiego Tow. Rolniczego.

Stwierdzić to należy, że pomorskie rolnictwo nie straciło przez odłączenie go od gospodarczego organizmu Niemiec wręcz przeciwnie, utrzymało przedwojenny stopień kultury rolniczej, a co za tym idzie i wysoki stan produkcji. Zmieniły się częściowo rynki zbytu, jednak bez istotnej szkody dla rolnictwa. Rolnictwo pomorskie okazało niezwykłą łatwość w przystosowaniu się do nowych warunków politycznych i gospodarczych i nawiązało żywy kontakt z innymi województwami Polski. Zaczęła się wymiana nasion i płodów hodowlanych, zaczęto zaznajamiać się z metodami pra-

cy na roli w naszym województwie, a liczne wystawy rolnicze na Pomorzu, dały całej Polsce dokładną ilustrację poziomu naszego rolnictwa.

Stoimy przed już zapoczątkowaną zmianą produkcji rolniczej, która wytwarzała przed wojną przede wszystkim surowce dla wyżywienia ludności i przemysłu zachodnich Niemiec. Obecnie dzięki korzystnym warunkom komunikacyjnym — bliskość portów i zachodniego sąsiada, potrzebującego naszych wytworów rolniczych — zogniskowania się życia przemysłowo-handlowego w biegu

ku morzu polskiemu,

istnieją duże możliwości rozwoju przemysłu, w pierwszej mierze rolnego. Wobec tego produkcja rolna musi iść w kierunku wytwarzania produktów kwalifikowanych, tak z dziedziny wytwórczości zwierzęcej jak i roślinnej i produkcji rolniczo-przemysłowej.

Zapoczątkowane już na tem polu wysiłki, mianowicie dostosowanie produkcji rolniczej do potrzeb wyżej wymie-

Szkoły rolnicze, pomimo stosunkowo krótkiego okresu istnienia, dały społeczeństwu rolniczemu już

duży zastęp wykwalifikowanych i społecznie uświadomionych młodych sił.

Uczniowie bowiem, wychodzący ze szkół powracają na wieś prawie że wszyscy na własne gospodarstwa, lub obce. Uczniowie, obejmujący po ukończeniu szkoły gospodarstwa po rodzicach, biorą żywy udział w życiu społecznym. Powstaje w gminach takich nowe życie, a kierownicy szkół rolniczych, urzędnicy Izby Rolniczej i Towarzystwa Rolniczego zyskują w takiej jednostce silne oparcie w poczynaniach swych nad podniesieniem kultury rolnej.

W zakresie oświaty pozaszkolnej, między innymi, poważnym czynnikiem jest

tygodnik fachowo-rolniczy „Kłosa”,

który jest oficjalnym organem nie tylko Pomorskiej Izby Rolniczej i Pomorskiego Towarzystwa Rolniczego, lecz zara-

Eden-Tempski,
prezes Pomorskiej Izby Rolniczej w Toruniu.

uonych, wydają już rezultaty. Przechodzimy okres wewnętrznej ewolucji, stajemy się rolnictwem kwalifikowanym z określonym obliczem produkcji. Praca ta dokonywa się wewnątrz nas z całą świadomością celowości.

Szeroką podstawą, na której oparta została kultura rolnicza na Pomorzu, a musimy to podkreślić, że jest ona wysoka, jest

oświata tak ogólna, jak i zawodowa.

Liczba założonych i utrzymywanych obecnie przez Pomorską Izbę Rolniczą niższych szkół rolniczych wynosi 11. Przed wojną, na obecnym terenie Pomorza istniały tylko 4 szkoły. Z szkół istniejących jest 10 męskich, i jedna żeńska. Jedna szkoła z językiem wykładowym niemieckim, 5 szkół otrzymało własne gospodarstwo szkolne, 7 szkół ma gospody uczniowskie, ułatwiające uczniom mieszkanie i wyżywienie. Wszystkie szkoły zaopatrzyła Izba Rolnicza w biblioteki i konieczne pomoce naukowe. Ilość uczniów waha się w granicach 350—400.

Oprócz szkół niższego typu stworzono na Pomorzu jedną szkołę typu średniego (w Dębowejłacie w pow. wąbrzeskim), która cieszy się rosnącą frekwencją.

zem niemal wszystkich związków, organizacji i zrzeszeń rolniczych na terenie Pomorza. W tych warunkach „Kłosa” są piśmem, krzewiącym teoretyczne i praktyczne wiadomości z dziedziny rolnictwa, a zarazem jednym z ogniw, wiążących wspomniane organizacje i towarzystwa z Pomorską Izbą Rolniczą, a na szpaltach „Kłosa” znajduje się odbicie całokształtu tutejszego życia społeczno-rolniczego.

W związku z oświeceniem rolniczym

poważnie rozwinęły się meljoracje,

a spółki wodne na Pomorzu zaczęły powstawać już w latach sześćdziesiątych ubiegłego stulecia i dziś stosunkowo gęsta ich sieć pokrywa województwo. Na wzmożenie się w ostatnich latach powstawania spółek wodnych wpłynęła

polska ustawa wodna,

jak również uruchomienie kredytów z państwowego funduszu kredytu na meljoracje rolne (ustawa z dnia 29. lipca 1925 roku).

Podług stanu z dnia 1. stycznia 1927 r. było na obszarze Województwa Pomorskiego 270 spółek wodnych, obejmujących ca 99557 ha.

Stan istniejących urządzeń meljoracyjnych w licznych spółkach wodnych na Pomorzu, nie jest jednakże zada-

wałający; należyte funkcjonowanie przeprowadzonych meljoracji wymaga bowiem stałej ich konserwacji, a dotąd okazuje się jeszcze pewien brak sił technicznych, któreby w dostatecznej mierze i należycie sprawowały pieczę i nadzór nad urządzeniami meljoracyjnymi.

Mechaniczna uprawa roli stoi na Pomorzu w porównaniu z innymi (poza Poznańskim) bardzo wysoko. Można powiedzieć, że wysoką swą produkcją rolną, województwo Pomorskie zawdzięcza w pierwszej mierze zastosowaniu dobrych narzędzi rolniczych i maszyn, umożliwiających wzorową uprawę i pielęgnację roślin.

Narzędzia, używane do uprawy roli,

do czynności pielęgnacyjnych, siewu ziarna i nawozów odpowiadają naogół wymaganiom nowoczesnej techniki. Mimo bowiem zmienionych warunków utrzymała się w tutejszych warsztatach rolnych tradycja używania do mechanicznej uprawy roli tylko maszyn nowoczesnych. Maszyny te i narzędzia były bowiem wówczas stosunkowo tanie, a nabycie ich ułatwiały dogodne i łatwo przystępne stosunki kredytowe.

Małorolni, o ile nie są nowonabywcami, posiadają wszystkie niemal narzędzia potrzebne w małym gospodarstwie, dobre pługi jedno i dwusobowe, kultywatory, brony, włóki i walce, radła i obsypniki, często siewniki rządowe, nadto pewne prymitywniejsze narzędzia pielęgnacyjne, jak jednokonne pielniki i t. p., wreszcie młocarnie kieratowe itd. Własność średnia, prócz wymienionych narzędzi, oczywiście, o większej roboczej pojemności, i ulepszonych typach, używa nadto opelaczy, niejednokrotnie najlepszej konstrukcji, dalej siewników do wysiewu nawozów sztucznych, kosiarzek, żniwiarek, grabi konnych, młocarni parowych i t. p. Własność wielka ponadto jest bardzo często w posiadaniu narzędzi i maszyn precyzyjnych pługów parowych, traktorów, młocarni parowych, elektrycznych, z popędem motorowym, precyzyjnych instalacji do czyszczenia nasion, siewników rządowych itd.

Na żywszą uwagę zasługują dobrze rozwijające się przy poparciu Pom. Tow. Rolniczego i P. I. R. spółki maszynowe przy kółkach rolniczych, które zaopatrują w maszyny i narzędzia rolnicze drobnych włościan. Spółki te są wyposażone nawet w precyzyjne maszyny jak parowe młocarnie, tryjery, rządowe siewniki i t. d.

Przy nastaniu normalnych warunków gospodarczych od roku 1924

używanie sztucznych nawozów

stopniowo i stale wzrasta i dochodzi już do norm przedwojennych.

Doświadczalnictwo w czasie wojny światowej podupadło i zwolna odżywać znów zaczęło za czasów polskich. Zaczętki jego datują się od r. 1922. W toku tym zorganizowała Izba Rolnicza na dziedziawionej przez się majątności Dźwierzno pole doświadczalne, które poddane zostało dyrektywom stworzonej przez Izbę w tymże roku Stacji Doświadczalnej.

Izba zorganizowała w tymże roku także akcję doświadczeń ściśszych po majątkach prywatnych a nieco później przystąpiła do zakładania doświadczeń nawozowych i odmianowych na całym Pomorzu, tak w majątkach większych jak i wśród włościan. W latach następnych widoczny jest

coraz intensywniejszy rozwój doświadczalnictwa.

Pole doświadczalne w Dźwierznie nie może nadążyć nowym zadaniom, ilość doświadczeń zbiorowych odmianowych i nawozowych rośnie coraz bardziej, wymagając coraz to większych funduszy i coraz większej pracy.

W roku 1927 na wiosnę powstały 2 koła doświadczalne, jako zupełnie nowa forma zrzeszenia rolników w dziedzinie doświadczalnictwa.

(Ciąg dalszy nastąpi.)

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

Koronowo.

Nowe ceny. Od dnia 15. bm. obowiązują następujące ceny: mąka żytnia wymiálu 65 proc. hurtownie 24 zł za ctr., detalicznie 27 zł, mąka pszenna hurtownie 33 zł, detalicznie 36 zł, kasa jęczmienna hurtownie 25 zł, detalicznie 28 złotych, chleb żytni 1,5 kg. 80 gr, bułka pszenna 5 gr, wieprzowina przedniej jakości i kotlet funt 1,50 zł, średniej jakości i kotlet 1,40 zł, beczek 1,40 i 1,50 zł, słonina I klasy 1,70, II. kl. 1,50, smalec wieprzowy 2,20, wieprzowina siekana 1,60, wołowina 60 gr. 80 gr. 1,00, 1,30 i 1,50, łój topiony 1,60, łój nietopiony 1,30 i 1,40, skopowina przedniej jakości 1,20—1,60, średniej jakości 1,00, cielęcina 0,90, 1,00 i 1,40, czosnoka 1,40, wątrobianka 1,00, 1,40 i 1,70, kielbasa polska wędzona świeża 2,00, kielbasa sucha 2,20, kiszka pomorska 1,70, królewicka 1,80, metka 2,00, salceson językowy 1,80, sadło 1,80.

Z targu. Na ostatnim targu płacono za masło 2,50—2,80 zł, za mendel jaj 2,20—2,30 zł, ser 50 gr, kartofle 6 zł za ctr. Wszystkiego dowieziono obficie.

Białosłiwie.

Osobiste. Po kilkumiesięcznym sieroctwie po śp. naczelniku Piechockim objął kierownictwo tuż. urzędu pocztowego p. Lucjan Malach. Urzędniczką pocztową p. Franc. Piechocka została przesiedlona na własne życzenie do Urzędu Poczt i Telegrafów w Bydgoszczy, p. Helena Kamińska do urzędu poczt. w Toruniu a na jej miejsce przybył p. Kaczmarek z Osieka.

Wynik wyborów do Rady Gminnej. Po ostatecznym obliczeniu głosów padło na listę polską 530 głosów (wybrano 15 radnych) zaś na listę niemiecką 201 głosów (wybrano 6 radnych) Upoważnionych do głosowania było 925 mieszkańców, a głosowało 732.

Wielka ofiarności parafian. Z powodu zaciągnięcia wysokich zobowiązań powstałych przy budowie tuż. nowego kościoła, odniósł się ks. proboszcz Koczyński do parafian o poparcie finansowe w zbożnej pracy. W tym celu obchodzili kolektorzy po domach, którzy zebrali następujące kwoty: p. Wojda ofiarował 103 zł, p. Hoffmann 94 zł, p. Kujawski 424,50 zł, p. Antkowiak 172 zł, p. Buretta 131 zł, p. Gnat Zenon 101 zł, p. Dembiński 203 zł, p. Mataczyński 212 zł, p. Gałajek 291 zł, p. Nowacki 120 zł, p. Matysik 404 zł, p. Cielechowski 172 zł, p. Tadych 177,50 zł, p. Pyda 214 zł, p. Gusse 105 zł. Poza to wiele parafian udzieliło pożyczki bezprocentowej oraz osobiste wręczyli ks. proboszczowi. Ofiarodawcom należy się publiczne uznanie.

Pakość.

Nowa organizacja. Obchód imieninowy marsz. Piłsudskiego. W naszym mieście stworzono komisję W. F. i P. W., której zadaniem będzie radzić i czuwać nad kształceniem młodzieży w tym kierunku. Z urzędu powołano do komisji pp.: burmistrza Liedermana jako przewodniczącą, por. rez. Lipczyńskiego, przedstawiciela władz wojskowych i nauczyciela Chmiela, jako przedstawiciela szkolnictwa. Oprócz wyżej wymienionych weszli skład komisji: dyrektor Zajczkiewicz, p. Wagner, p. Sment, p. Buchholz i p. Wesolowski. Komisja ta utworzyła kompanię przysposobienia wojskowego. Wykłady odbywają się w szkole, a ćwiczenia narazie na placu szkolnym. Przygotowuje się już w tym celu odpowiednie boisko.

Komisja również zajęła się urządzeniem uroczystości w dniu imienin marszałka Józefa Piłsudskiego. W dniu 18. bm. ma się odbyć pochód wszystkich towarzyszy i kompanji P. W. z orkiestrą i pochodniami po ulicach miasta, a po pochodzie o godzinie 20 odbędzie się akademja z referatem dyr. Zajczkiewicza.

Sirzelno.

Akademja ku czci marsz. Józefa Piłsudskiego odbędzie się dnia 19. bm. o godz. 8 wiecz. w sali p. Piątkowskiego. Program następujący: zagajenie, deklamacja, śpiew, referat, śpiew, deklamacja, produkcje muzyczne, śpiew, w końcu wspólny śpiew „Nie rzucim ziemi”.

Z Straży Pożarnej. Odbyło się tu roczne walne zebranie Ochotn. Straży Pożarnej. Zagaił zebranie naczelnik straży p. Wiktor Piątkowski. W skład prezydium walnego zebrania weszli pp.: ks. kapelan Wasieła przewodniczący, Stanisław Skowroń sekretarz, A. Radomski i Świątłowski jako ławnicy. Sprawozdania złożył naczelnik Straży p. W. Piątkowski, zast. sekretarza p. Skowroń St., gospodarz p. Rydlewski skarbnik p. Ritter K. i rewizor kasy p. Morawietz. Zarządowi udzielono jednogłośnie absolutorjum. Z kolei wybrano trzech członków zarządu w miejsce ustępujących: sekretarzem wybrano p. Stanisława Skowrońa, gospodarzem ponownie p. J. Rydlewskiego i zast. sekretarza p. Wacława Anielaka.

Echa aresztowania podprokuratora w Poznaniu. Sprzeniewierzył on 38.000 złotych.

Poznań, 18 marca. Sensacyjna sprawa aresztowania podprokuratora M. Dembeckiego pod zarzutem malwersacji nie przestaje interesować ogółu. Jak się dowiadujemy, podprokurator Dembecki już od dłuższego czasu dopuszczał się systematycznej defraudacji depozytów, nad którymi miał pieczę. Obecnie już suma zdefraudowanych pieniędzy przekracza 38 000 zł., dalsze śledztwo może przynieść jeszcze bardziej przykre niespodzianki. Ogólnie przypuszcza się, iż zdefraudował on znacznie więcej. Nasuwa się

również przypuszczenie, iż podprokurator Dembecki rozmyślnie zatajał w swoim biurze ważne dokumenty, dotyczące przeważnie spraw o sprzeniewierzenia.

Defraudant był znaną osobistością w Poznaniu, sprawa jego aresztowania wywołała wielką sensację. Przed kilku dniami chciał on dwukrotnie popełnić samobójstwo, zazywając trucizny, jednak zdołano go uratować.

Aresztowany pochodzi z Lwowa, z rodziny żydowskiej, nazwiskiem Eichhorn.

Uczenie pamięci i zasług ś.p. Czesława Bugzela.

Zmarły przed kilku dniami śp. Czesław Bugzel, Dyrektor Poznańskiego Banku Ziemian, znany był w szerokich kręgach społeczeństwa jako wytrwały i wytrwały pracownik na niwie społecznej. Do tej znoonej, lecz w płony obfitej pracy zabrał się śp. Zmarły w szeregach naszej organizacji, o koło rozwoju której położył bardzo wybitne zasługi, piastując przez 8 lat godność Prezesa Związku naszego. Tak przygotowany zyskiwał śp. Zmarły stale na popularności i zaufaniu szerokiego ogółu, dzięki wybitnym zaletom charakteru i zdolnościom, jakie własną zapobiegliwością i pracą nad sobą zdobył. Stawał on stale na straży sprawiedliwości, a Kupiectwo i Przemysł Polski miały w nim bardzo sprawiedliwego rzecznika i obrońcę, zwłaszcza na terenie Rady miejskiej stoł. miasta Poznania, gdzie pracował przez lat przeszło dziesięć.

Chcąc uczcić pamięć śp. Czesława Bugzela i jego wybitną i wydatną pracę społeczną, pragniemy dać szerokim kręgom znajomym,

kolegom i przyjaciołom ku temu możność, przez składanie ofiar na rzecz

„Funduszu budowy Domu Pracownika Kupieckiego w Poznaniu”.

co było głębokim życzeniem śp. Zmarłego którego ziszczenia się niestety nie doczekał, gdyż śmierć nieublagana wyrwała go z naszego grona.

Zapraszając niniejszem uprzejmie do poparcia tego wzniesłego celu, prosimy ofiary składać w Poznańskim Banku Ziemian, na konto powyższego Funduszu. Listę ofiar ogłosimy w swoim czasie w pismach codziennych.

Zarząd Związku Pracowników Kupieckich w Poznaniu.

St. Coffa, prezes. M. Lublińska, sekr.

Na powyższy fundusz złożyli dotychczas: Kazimierz Paluch, dyrektor 500 zł, Fr. Krajna 100 zł, Aleksander Grandkowski 50 zł, Jan Woźnicki 50 zł, Marcin Nowak 100 zł.

Mogilno.

Z życia młodzieży. W dniu 22. bm. o godz. 8 wieczorem, w sali domu im. ks. Piotra Wrzysniaka, odbędzie się zebranie Stow. Katolickiej Młodzieży Męskiej „Gotów”.

Statystyka. W obwodzie urzędu stanu cywilnego w Mogilno, w miesiącu lutym br., zgłoszono 15 urodzin, 9 zgonów w tem 4 ponad lat 14 i 5 małżeństw.

Trzemeszno.

Zaczadzenie. W tych dniach zdarzył się w kamienicy mistrza piekarskiego p. Władysława Knasta przy ul. św. Michała 35 wypadek zaczadzenia. P. Knast wstawił na noc do jednej z piwnic domu piecyk z węglami t. zw. kokosownik, celem odciążenia zamrażniętych rur wodociągowych. Z piecyka zaczął uchodzić dym który wypełnił całą piwnicę a trafiwszy na otwartą rurę naftową, ciągnącą się do składu p. Dullina, lokatora, począł się tedy ulatniać i tłoczyć do mieszkania p. Dullina. Na szczęście p. Dullinowa poczuła swąd, zbudziła męża i dzieci, napół już uduszonych i zdołała tym sposobem uniknąć tragedji, któraby za sobą pociągnęła kilka ofiar.

Spowiedź wielkanocna młodzieży szkolnej. W ub. piątek, 15. bm. przystąpiły wszystkie dzieci szkolne do spowiedzi, nazajutrz do komunii św., przyczem ks. ks. prefekci wygłosili do młodzieży podniosłe kazania.

W trosce o bezrobotnych. Aby zaradzić parującemu w naszym mieście bezrobociu (liczba bezrobotnych wynosi 160) zajął Magistrat miejscowy znaczną liczbą bezrobotnych przy uprzątnięciu z ulic śniegu, w najbliższym czasie 70 bezrobotnych znajdzie na dłuższy czas pracę przy tłuczeniu kamieni szosowych, znaczna liczba zostanie zajęta przy przebrukowaniu kilku ulic, którą to pracę Magistrat zamierza rozpocząć w najbliższym czasie.

Pamiętajcie o prenumeracie. Przypominamy czytelnikom „Dziennika Bydgoskiego”, że należy już teraz uskutecznić prenumeratę na miesiąc kwiecień, aby nie być narazonym na przerwy w dostarczaniu pierwszych numerów poczytelnego pisma. Prenumeratę można uskutecznić w miejsc. agencji „Dzień Bydg.” mieszczącej się w księgarni p. Ustasiaka, przy ulicy św. Jana, co dotyczy szczególnie abonentów z miasta, oraz w miejscowym urzędzie pocztowym.

Zawada.

Wybory. Dnia 10. bm. odbyły się w naszej wiosce wybory. Postawiono dwie listy: polską i niemiecką. Uprawnionych do głosowania było 81 Polaków i 64 Niemców. Niestety niektórzy Polacy splamili swe dobre imię, idąc razem z Niemcami. Wymienić należy tych, którzy stoją na liście propozycyjnej niemieckiej, chociaż chciano ich nazwiska umieścić na pewnych miejscach listy polskiej. Są to pp.: Kowalski, Szpilczyński, Wojciechowski i Kuziemski. Wynik wyborów był następujący: Na listę polską padło 56 głosów (3 radnych) a na niemiecką 81 głosów (5 radnych). Tak więc dwudziestu Polaków oddało swe głosy na listę niemiecką.

Margonin.

Walne zebranie Banku Ludowego odbyło się dnia 10. bm. w lokalu p. Mendelskiego przy udziale ca. 150 członków. Zebranie zajął prezes Rady Nadzorczej p. Chudziński. Po utworzeniu się biura odczytano protokół rewizji kasy. Następnie zarząd i Rada Nadzorcza zdali sprawozdanie z czynności za rok 1928. Liczba członków na rok 1929 wynosi 332. Zebranie przyjęło przez akklamację bilans i udzieliło pokwitowania zarządowi i radzie nadzorczej. Do podziału było 1797 zł zysku, z którego przekazano 500 zł na budowę pomnika, 12 proc. na dywidendę, resztę na fundusz waloryzacyjny, umorzenie wątpliwych pretensji i wynagrodzenie Rady Nadzorczej. W miejsce ustępujących członków Rady Nadzorczej wybrano pp. Piłchcińskiego Leona Neumanna, Adamskiego i Ziegenhagena, poczem po bardzo rzeczowej dyskusji walne zebranie zamknięto. Osobno odbyło się posiedzenie Rady Nadzorczej, której prezesem wybrano adw. Piłchcińskiego, wiceprezesem p. Chudzińskiego, sekr. p. Boruckiego. Do komisji kred. weszli pp. Piłchciński, Chudziński i Borucki, do komisji rewizyjnej pp. Piłchciński, Piłarski i Neumann. Spółdzielnia rokuje pod fachowem i zdolnem kierownictwem dyr. Lesińskiego jak najlepsze widoki na przyszłość.

Osirów.

Walne zebranie Zw. Inwalidów Cywilnych odbyło się w ub. niedzielę przy bardzo licznym udziale członków i delegatów ze Skalnierzy Nowych i Krotoszy. Po udzieleniu absolutorjum ustępującemu zarządowi wybrano

ncwy, w skład którego weszli: p. Jędrzejak Jan z Ostrowa prezes, p. Stangret zastępca, p. A. Polomski sekretarz, p. J. Michalak skarbnik. Po wyborach pp.: Fraja i Jędrzejak wygłosili referaty organizacyjne, nawołując inwalidów do gremjalnego wstępowania do Związku.

Nieszczęśliwe wypadki. Podczas nakładania stomy do siewkarni, robotnik Franciszek Adamek z Przygodzic poślizgnął się tak nieszczęśliwie, że prawa ręka dostała się do maszyny, która okaleczyła go i zmiądzzyła rękę. — Na Rynku ostrowskim wskutek ślizgawicy upadł p. Molski powracający z kościoła i złamał sobie nogę. — Przy ratowaniu konia zapłaconego w lejce, gospodarz Ignacy Sobczak z Nowego Parczewa kopnięty został przez konia odnoscąc złamanie prawej nogi.

Z POMORZA.

Wykolejenie się pociągu.

Dyrekcja PKP w Gdańsku donosi: Parowóz pociągu nr. 601 Warszawa—Gdańsk przejechał na stacji Klonowo na linii Warszawa—Grudziądz—Gdańsk sygnał wjazdowy i najechał na stojący na stacji pociąg towarowy nr. 673, przyczem 4 wagony pociągu wykoleiły się. Parowóz zaś został znacznie uszkodzony. Tor kolejowy został na kilka godzin uszkodzony. Ruch wstrzymano do godz. 6,40. Pociągi nr. 601 i 602 doznały opóźnienia o 204 minuty. Wypadkach w ludziach nie było.

Tuchola.

Potrzebny blacharz - Polak. W mieście naszym mamy tylko jeden zakład blacharski, który nie może podjąć pracy, dlatego jest tu konieczny potrzebny jeszcze jeden blacharz, Polak, który miałby tu dobrą egzystencję. Bliższych danych w tej sprawie udzieli prezes Tow. Właścicieli Domów, p. J. Górny, Tuchola.

Posiedzenie zarządów Kółek Rolniczych. W ub. piątek odbyło się w lokalu hotelu „Du Nord” posiedzenie zarządów - delegatów Kółek Rolniczych powiatu tucholskiego. Obrady zajął prezes powiatowy p. Rakowski z Żalna. W toku obrad omawiano kwestję organizowania przy Kółkach sekcji Przysposobienia Rolniczego dla młodzieży rolniczej (dotąd istnieją trzy takie sekcje w powiecie). Poletka doświadczalne zamierzają w bież. sezonie założyć Kółka w Jeleniu i Obrowie. Kwestję wycieczki na Powszechną Wystawę Krajową do Poznania załatwiono w ten sposób, że zorganizowane będą dwie zbiorowe wycieczki, a to: 31 maja i 1 lipca. Projektowano urządzić 5-cio miesięczny kurs gospodarstwa domowego dla młodzieży żeńskiej. W bież. roku urządzi się 4 stacje buhaji i 2 stacje knurów. W końcu dyrektor miejsc. Banku Ludowego p. Rochon mówił o potrzebie oszczędności.

W lokalu p. Pałuckiego odbyło się doroczne walne zebranie Koła Polskiej Młodzieży żeńskiej, które zajął prezeska p. Głazówna. Jak ze sprawozdań zarządu wynika, działalność Koła była bardzo owocną. Celem przeprowadzenia wyboru zarządu objęła przewodnictwo obrad znana działaczka społeczna p. A. Gulowska. W skład nowego zarządu weszli pp.: Marja Głazówna — prezeska, Pryłówna — sekretarka, Szulcówna skarbniczka, Kłosowska gospodyni. Koło przystępuje do urzędzenia kursu robót ręcznych artystycznych; lekcji udzielać będzie nauczycielka p. Niemczykówna, Ponadto przygotowuje Koło przedmioty z działu zabawkarskiego i dekoracyjnego, celem wysłania na Powsz. Wystawę Krajową.

Rozwój przedsiębiorstwa. Znany tu i wielce szanowany kupiec p. Konkel, posiadający sklep bławatów, otworzył ostatnio jeszcze jeden interes bławatów w Chojnicach, gdzie wynajął skład od Niemca. „Szczęść Boże” dzielnemu przedsiębiorcy.

Cekcyn.

Nowe Koło Chr. Stow. Nauczycieli. Z inicjatywy prezesa Koła Chr. Stow. Nauczycieli Tuchola p. Ossowskiego, założono tutaj Koło Chr. Stow. Nauczycieli. Zebranie organizacyjne odbyło się w ub. niedzielę, dnia 10. bm. Obrady zajął miejsc. kierownik szkoły p. Nagórski, zaś p. Ossowski omówił cele i zadania organizacji nauczycielskiej, jak i konieczności organizowania się nauczycielstwa. Prelegent zaznajomił równocześnie obecnych ze statutem organizacji, poczem wszyscy jednogłośnie oświadczyli się za utworzeniem Koła w Cekcynie. W skład zarządu nowoutworzonego Koła wybrano: p. Nagórskiego kier. szkoły z Cekcyna prezesem, p. Rózkę nauczyciela z Cekcyna sekretarzem, p. Meyera kier.

szkody z lwca skarbnikiem. Nowe Kolo czyni zabiegi o utworzenie kursu kwalifikacyjnego w terminie wiosennym.

Pogrzeb tragicznie zmarłego leśnika. Pogrzeb ofiary tragicznego wypadku w lesie śp. leśnika Kowalskiego był wspaniały. W przeddzień pogrzebu odbyła się ekspozycja zwłok z domu żaloby z leśniczówki Wrzosowiska do kościoła parafialnego w Cękynie. Ponieważ zmarły był działaczem społecznym, szczególnie na niwie wojskowej, kroczyli przed trumną wojaczy ze sztandarem z Cękyna pod dowództwem komendanta p. Makowskiego, dalej: Wojaczy ze sztandarami z Małych Gacien, Zdrojów, Zielonki i Nowych Sumin, oraz delegacja Stow. Młodzieży Męskiej ze sztandarem z Cękyna. Nazajutrz odbył się pogrzeb; nabożeństwo żałobne odprawił ks. prob. Jezierski. Nad grobem przemawiali: pp. Zagórski nadleśniczy z Trzeban, Puszet nadleśniczy z Gołębka Makowski im. Wojaków. W chwili opuszczenia zwłok do grobu, pluton honorowy Wojaków prezentował broń, zaś leśnicy nadleśnictwa Gołębka oddali salwę. Niech odpoczywa w pokoju.

O zakup własnego harmonjum. Miejsce chóru śpiewu kościelnego „Dzwon” nosi się z zamiarem zakupu własnego harmonjum. By powiększyć dotychczasowe fundusze i osiągnąć zamierzony cel, uchwalono na zebraniu, które odbyło się w niedzielę, 10 bm. pod przewodnictwem prezesa p. Hoppego, urządzić przy końcu kwietnia przedstawienie amatorskie.

Bezrobocie się zmniejsza. Tartak przedsiębiorstwa drzewnego La Forestiere, zatrudniającego około 30 ludzi, powiększył ostatnio liczbę swych pracowników do 120 ludzi. Również tartak firmy Jaśtak i Hoppe rozpoczął swą kampanję.

Świecie.

Popularne wykłady oświatowe zorganizowane przez Kolo T. N. S. W. w Świeciu, stały się wprost nieodłączną rozrywką miejscowego społeczeństwa. Podczas gdy zima, w czasie adwentu wykłady objęły systematyczny cykl historii Polski, obecnie program ostatnich wykładów urozmaicono atrakcyjnymi tematami. Ostatni wykład w dniu 17. bm. prof. Markowski p. pruszył temat wielce egzotyczny pt. „Wycieczka do Indji Wschodnich i Australji”. Zakończy tegoroczny sezon wykładowy prof. Habel w niedzielę, dnia 24. bm. przedstawiając na ekranie „Bogactwa kopalniane Polski”. Wykład temniej interesujący, że przezrocza związane z osobistymi przeżyciami prelegenta

Ważne dla miasta Świecia towarzystwo.

Tegoroczne walne zebranie Towarzystwa Upiększenia Miasta w Świeciu, można nazwać za doniosłe. Zebranie było po raz pierwszy liczniejsze niż w poprzednich latach.

Przewodniczący towarzystwa p. burmistrz Kostka zdał sprawozdanie z owocnej działalności T. U. M. w latach ubiegłych, a zwłaszcza w roku ostatnim. Park miejski zaopatrzone w ławki. Obszerny, pięknie położony, lecz zaniedbany teren dookoła szkoły powszechnej zamieniono w piękny ogród botaniczny, który stał się prawdziwą ozdobą miasta. Zdobne plantacje utworzone przy ul. Sądowej, obok zakładu psychiatrycznego. Ulicę Podgórną i Batorego obsadzono akacjami kulistymi, z których część zniszczyły nierozumne dzieci.

Poczyniono pierwsze kroki w kierunku zdobienia miasta kwieciami; rozkrzewione obecnie kwiaty jak pelargonie będzie towarzystwo sprzedawało po tanich cenach obywatelstwu do zdobienia ogródków, balkonów i okien. Jedną z najbliższych prac towarzystwa ma być też staranie o miejsce zabaw dla dzieci. Chętnie spieszą z pomocą władze i instytucje; tak np. Ministerstwo W. R. i O. P. przyznało subwencję 1000 zł, ponadto otrzymało towarzystwo szereg innych dotacji, jak wykazuje sprawozdanie skarbnika.

Ze sprawozdania skarbnika p. Bałachowskiego wynika, że przez kasę T. U. M. przeszło 5544 zł, z czego ze składek członkowskich 1520 złotych, reszta z subwencji. Członków liczyło towarzystwo w 1926 r. około 100, w 1927 r. 176, w 1928 r. 145. Walne zebranie wyraziło ustępującemu zarządowi pełne uznanie za pracę tak owocną.

Na rok bieżący wybrano zarząd w następującym składzie: pp. burmistrz Kostka przewodniczący, ks. dziekan Konitzer zastępca, Zatorski sekretarz, Kralewski zastępca, Bałachowski skarbnik, Androt i Piosik ławnicy. Do komisji rewizyjnej obrano pp. Sliwę i Mroka.

W ożywionej dyskusji, jaka rozwinęła się nad zadaniami T. U. M. na rok bieżący, wysunięto przedewszystkiem na czoło konieczność usunięcia daleko poza miasto przetworni padliny, jako zakazającej wstępnym, trującym wyziewem miejsca spacerowe, stanowiące dla ludności Świecia jakby „płuca miasta”. Postawienie „rakarni” tuż pod miastem, napiętnowano jako jeden z objawów brutalności pruskiej niecofającej się nawet przed narzuceniem ludności miasta smrodu, pędzonego wiatram wprost w ulice miasta. Jednocześnie podniesiono konieczność usunięcia tego haniebnego stanu. Omówiono też sprawę zbudowania słupów plakatowych i tablic plakatowych na

ścianach, aby zniknąć mogły wstrętne strzępy papieru, szpecące mnóstwo murów. Przygotowano też plan zdobienia kwieciami okien i balkonów oraz premjowania najpiękniej ozdobionych.

Przyjęto opracowanie planu zorganizowania pomocy dla turystów przybywających do Świecia; sprawa tembardziej ważna, że w związku z ruchem wycieczkowym na Pomorze, jak i niewątpliwie ożywi się w czasie P. W. K., zapewne wiele wycieczek zbiorowych odwiedzi piękne zarówno położeniem, jak zabytkami przeszłości miasta Świecia i Chelmnó. Zorganizowanie noclegów, wyżywienia, przewodników dla wycieczek, to zadanie bardzo ważne nie tylko dla Świecia, lecz dla ogólnej organizacji turystyki na Pomorzu.

Składka roczna członków T. U. M. w Świeciu wynosi 4 zł, czyli 1 zł kwartalnie.

Starogard.

Bójka dwóch kobiet. Na tle mieszkaniowym miała miejsce w tych dniach bójka dwóch kobiet. Narzeczona p. P. pobiła dotkliwie panią domu S. za to, że wypowiedziała mieszkanie narzeczonemu.

Komitet obchodu im. marszałka Piłsudskiego. W Starogardzie powstał komitet obchodu im. marszałka Piłsudskiego, w skład którego weszli reprezentanci władz wojskowych, szkolnych, oraz prezesowie towarzystw społeczno-kulturalnych i P. W. Dnia 19. bm. o godz. 10 rano odbędzie się na Rynku msza św. polowa, po czym nastąpi defilada wojska i towarzystw przysposobienia wojskowego. W mszy św. polowej wezmą udział także hufiec szkolny i wszystkie szkoły, oraz inne towarzystwa społeczno-kulturalne. Wieczorem odbędzie się uroczysta akademja: koncert 2 pułku szwoleżerów, przemówienie por. rez. Skornego, deklamacje i śpiew chóru Tow. „Lutni” i „Cecylii”. Poza tem zostanie odegrana 4 aktowa sztuka pt. „Wieżień z Magdeburga”.

Pijany mąż wyrzucił własną żonę. Pewien osobnik zatrudniony jako dozorca, powrócił do domu w nietrzeźwym stanie i obił dotkliwie własną żonę i wyrzucił ją z mieszkania. Biedna kobiecina spędziła całą noc w chlewie.

Przegrupowanie partyjne w Radzie Miejskiej w Starogardzie.

Rozłam w N. P. R. — Endecy idą ręką w rękę z Niemcami.

(Od własnego korespondenta).

Jak się dowiadujemy, tutejsza Narodowa Partja Robotnicza rozbita się na dwa nawzajem wrogie sobie obozy. Rozbicie to ujawniło się jaskrawie podczas głosowania w Radzie Miejskiej, w sprawie budowy pomnika marszałka Piłsudskiego.

Na czele patrijotycznego odłamu NPR-u, rekrutującego się przeważnie z członków podoficerów rezerwy, powstańców i wojaków i innych towarzystw p. w., stanęli: przewodniczący Rady Miejskiej p. Lisewski, prezes podoficerów rezerwy i radca p. Mazurowski, radny Fabich, radny i prezes kartelu ZZP. Bembenek, radny Pawelczyk i wielu innych.

Na czele drugiego odłamu NPR-u głosującego przeciwko budowie pomnika marszałka Piłsudskiego i znajdującego się pod wpływem endecji i miejscowego proboszcza Niemca Heckerta stanęli:

Hoppe, urzędnik magistracki, Sława i Engler, robotnicy zatrudnieni w gazowni, Roszak otrzymujący emeryturę z magistratu i Krauze dyr. endeckiego

Z ciężkich dni mieszkańców Helu.

W czasie wielkich tegorocznych mrozów pisma pomorskie obiegała notatka o sposobie chwywania mew, stosowanym przez mieszkańców półwyspu Helskiego. Wiadomość ta, jak się później okazało, była dzieckiem nazbyt bujnej fantazji, gdyż tego roku nikt na Helu nie dbał o chwywanie ptaków dla ich piór, ponieważ myśli wszystkich Helan około jednego tylko zawsze zagadnienia się obracały: Co będzie z nami, jeśli mróz wkrótce nie ustanie?

A zimno z każdą godziną stało się dotkliwszem, z każdą godziną morze nad brzegiem dalej zamarało, uniemożliwiając dostęp do żywicieli ludności rybackiej, do ryb. Zapas żywności malał z dnia na dzień, kurczyło się paliwo. O pomocy lekarskiej nawet mowy nie było, a przez z górą trzy tygodnie półwysep pozabawiony był nawet połączenia telefonicznego z pobliskimi miastami. Wobec konieczności dostawy mąki na chleb, rybacy z narażeniem

Z Grudziądza.

Uroczyste uczczenie imienia generała Józefa Hallera. We wtorek, dnia 19. bm. obchodził tutejsza Placówka Związku Hallerczyków uroczyste imieniny Twórcy Błękitnej Armji Polskiej we Francji oraz dowódcy Frontu Pomorskiego, generała broni Józefa Hallera. Uroczysta Akademia odbędzie się wieczorem o godz. 7 w lokalu druba Rynkowskiego, przy ul. Fortecznej 9. M. in. nastąpi dekorowanie zasłużonych działaczy honorową odznaką Frontu Pomorskiego. Szanownych członków Placówki i drużyny błękitnej oraz sympatyków, a szczególnie wszystkich ostatnio udekorowanych odznaką Frontu Pomorskiego jak i kawalerów „Mieczów Hallerowskich” zapraszamy na tą rodzinną uroczystość prosząc o liczny udział. Zarząd.

Roczne, walne zebranie Polskiego Czerwonego Krzyża. W ub. wtorek, dnia 13. bm. odbyło się roczne walne zebranie Czerwonego Krzyża w sali Rady Miejskiej, które zagała prezeska p. Zyborska (długoletnia niezמרdowana działaczka P. C. K.) uolewając, że tak nielicznie się zebrano i serdecznie witając pp. posła Baranowskiego, wiceprezydenta Krobskiego, oraz prezesa Zw. Tow. Kupieckich Tad. Marchlewskiego. Na marszałka poproszono p. Marchlewskiego, a na sekretarza inspektora Ossowskiego. Sekretarz dr. Koliński odczytał protokół z poprzedniego rocznego walnego zebrania, oraz wygłosił bogate w treści sprawozdanie z rocznej działalności P. C. K., która była nadzwyczaj intensywna, ofiarna i godna ze wszechmiar pochwały. Członkowie zarządu z prezeską p. Zyborską pracowali bez wytchnienia, mając dobro organizacji zawsze i stale na oku. Zebrań komitetu odbyło się 9, zarządu 11, urządzono tydzień P. C. Krzyża, dla żołnierza w szpitalu gwiazdkę i święconkę, urządzono również kurs sanitariuszek. Obecnie odbywa się podobny kurs w którym bierze udział 30 słuchaczek. Członków oddziału liczy 120. Na wypadek powodzi przygotowuje się 20 kom-

pletów łózek oraz uproszono gen. Rachmistruka, aby wypożyczył kuchnię polową w razie potrzeby. P. Kazimiera Korzeniewska, skarbniczka zdała sprawozdanie kasowe, z którego wynika, że obracano 9.179.83 zł w dochodach i rozchodach. Red. Bieliński w imieniu komisji stwierdził, że książki kasowe prowadzone są wzorowo i prosił o udzielenie zarządowi i szczególnie skarbniczce p. Korzeniewskiej absolutorjum (pokwitowania) co też jednogłośnie uchwalono. Marszałek Marchlewski w serdecznych słowach podniósł owocną i pełną poświęcenia działalność zarządu P. C. K. Do komitetu P. C. K. wybrani zostali nast. pp.: gen. Rachmistruk, Bernecka (zast.), Boberska (zast.), Handzilewiczowa, Chelmiczka, pułk. Czuchowicz, Gutowska, gen. Kasprzycki, adw. Kępka, dr. Koliński, Korzeniewska, Kruszonowa, dr. Lachowski, Marchlewski, Markowiczowa, dr. Tarkowski, Piwowarczykowa, Ruchniczowa, Sowińska, Włodkowa, inż. Zembowski, Zyborska, Elzanowska, Szweroła, inż. Elzanowski (zast.), Kunz. Do komisji rewizyjnej powołano prok. Marszałika, p. Bielickiego, prez. Marchlewskiego, dyr. Andrzejewskie

Zebranie Sokola L. Dnia 13. bm. odbyło miesięczne zebranie Sokola L w hotelu Kell. W komunikatach zarządu omówił prezes naszak przygotowania zlotowe. Obszerną dyskusję wywołał nowy strój sokoli dla dziejzy męskiej, w której zabierali głos Ody, p. Bączyński, p. Samoliński, p. I. oraz p. Banaszak. Ostatni zdał sprawę z Rady Okręgowej, podkreślając silny okregu III. Do strzelania w dniu 19. b. okazji imienin marszałka Piłsudskiego czono p. Baumana, p. Benona Szydłowski, p. Cholewskiego oraz p. Andrzejewskiego, wnocześnie polecono wszystkim członkom, ażeby jak najliczniej brali udział w obchodzie. Wniosek prof. Ody o wygłoszenie referatów na zebraniach przyjęto. Następnie p. Felski wręczył dyplomy, zdobyte na mistrzostwach Pomorza p. Pałaszewskiej, p. Zalewskiej, p. Bączyńskiemu, p. Baumnowi oraz p. Borkowskiemu.

Zebranie miesięczne Narod. Organ. Kobiet odbędzie się w piątek, 22. bm. o godz. 7.30 w sali hotelu Kellasa z następującym porządkiem dziennym: 1. Odczytanie protokołu z ostatniego zebrania. 2. Odczyt pt. „Sw. Katarzyna ze Sienny, kobieta — polityk”. 3. Sprawozdanie i komunikaty zarządu. 4. Wolne głosy. Przed i po zebraniu wymiana książek. O liczne i punktualne przybycie członkiń oraz sympatycek i sympatyków uprzejmie prosi Zarząd.

Toruń.

Nocny dyżur ma do dnia 22. bm. włącznie apteka „Pod Lwem”, Rynek Nowomiejski.

Z TEATRU POMORSKIEGO.

W poniedziałek, dnia 18. bm. teatr nieczynny.

We wtorek, dnia 19. bm. uroczyste przedstawienie ku uczczeniu imienia marszałka Józefa Piłsudskiego J. I. Kraszewskiego pt. „Radziwiłł, Panie Kochanku”.

Kradzieże. Maliszewski Witold, zam. w Cierpiszewie pow. Inowrocław, zgłosił kradzież półszorka robozeowego, lejc i innych rzeczy, wartości 150 zł. — Kubiacyk Łucja, zam. ul. Czarneckiego 5, zgłosiła kradzież bucików, wartości 40 zł.

Bociany — szukające gniazd.

Nad wieżycami starego modrzewiowego kościółka w słonecznym oświetleniu pogodnego dnia przedwiosennego kilka bocianów, zwiastujących wiosnę, po powrocie z ciepłych krajów, poszukują gniazd, uwitych w roku ubiegłym. Nadzwyczaj miły widok na tem tle osnuty przedstawia obraz pendzla Stefana Popowskiego, wiceprezesa Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie, zdobywcy srebrnego medalu na odbytym niedawno konkursie. Każdy utwór tego artysty odznacza się wspaniałym kolorytem i głębokim nastrojeniem.

Obraz znajduje się na obecnej wystawie obrazów warszawskich artystów - malarzy, otwartej codziennie od godziny 10 rano do 7 wieczorem w Strzelnicy (ul. Przedzamcze nr. 9) w Toruniu, gdzie oprócz tego dzieła mistrzowskiego, całość składa się z szeregu innych jeszcze dzieł wybitnych czołowych artystów, stołecznych, m. in. Apolonjusza Kędzierskiego, M. Boruckiego, prof. W. Skoczylasa, T. Cieślowskiego (senjora) i St. Zawadzkiego.

Wystawa ta budzi coraz większe zainteresowanie wśród nietylko inteligencji miejscowej, lecz i przyjezdnych z okolicy miłośników dzieł sztuki, zwiędających dość licznie stokilkadzieściat utworów zespołu 37 wybitnych mistrzów.

Dla wycieczek zbiorowych w kompletach ponad 50 wygłaszane będą specjalne pogadanki o malarstwie polskiem na tle rozwieszonych ekspozat w cenie kosztu biletu wejścia na wystawę, tj. dla młodzieży szkolnej i żołnierzy po gr. 20, dla urzędników zaś państwowych oraz członków wszelkich stowarzyszeń i korporacji po 50 gr.

Wypadek kolejowy pod Smukałą.

Ofiar w ludziach nie było.

(js) Z niewyjaśnionej dotąd przyczyny wykołczył się wczorajszej niedzieli niedaleko Smukały pociąg kolejki powiatowej Bydgoszcz—Koronów. Ofiar w ludziach nie było.

Na szczęście bowiem wypadek zdarzył się w miejscu, gdzie kolejka z powodu większego spadku toru jedzie dosyć powoli. Gdy pociąg mijał zwrotnicę, od krócej prowadzi bocznica do zakładu leczniczego, pasażerowie zostali niespodziewanie silnie wstrząśnięci a nawet niektórzy pospadali z ławek. Pociąg bowiem nagle stanął. Okazało się, że parowóz, brankart i jeden wagon towarowy wyskoczyły z szyn. Koła wraz z podwoziami wryły się głęboko w ziemię. Szyny wygięły, a częściowo i wylamały się. Natychmiast zatelefono-

ła służba kolejowa z otwartego toru do stacji, poczem zabrała się do doraźnej naprawy szkody.

Tor zatarasowany był przez dłuższy czas. Tymczasem nadjechał pociąg wierzchuciński, którego obsługa również zakrzętała się kolo niemiłej roboty.

Pasażerowie po części resztę swej podróży odbyli pieszo, niektórzy zaś wrócili pieszo do Bydgoszczy.

Z powodu wypadku nie mógł współpracownik redakcji „Dziennika Bydgoskiego” brać udziału w zjeździe delegatów Przystosowania Wojskowego w Koronowie, wobec czego sprawozdanie z zebrania podać możemy dopiero po otrzymaniu korespondencji.

— **Wykłady religijne.** Trzeci z rzędu wykład religijny z ramienia Ligi Katolickiej wygłosi w środę, dnia 20 bm. o godz. 7-mej wiecz. w Domu Katolickim na Wilczaku p. major Demkow na temat: „Św. Augustyn, wielki doktor Kościoła”. Oprócz tego będzie czytanie jeszcze Pisma św. i referat z bieżącej chwili. Wobec wielkiego zainteresowania, jakie budzą wykłady religijne, należy się spodziewać, że i ten wykład zgromadzi te same rzesze słuchaczy.

— **Szkoła Oficerska** urzędza dn. 19 bm. o godz. 5 po poł. akademję ku czci marsz. Piłsudskiego z bardzo urozmaiconym programem. Sensacją będzie występ p. Nitcekiej, która odśpiewa cały szereg pieśni. Pożatem przewidziany jest referat, występy chóru i orkiestry wychowanków szkoły.

— **Baczność, członkowie Związku Właścicieli Autodorożek w Bydgoszczy!** We wtorek, dnia 19 marca br. o godz. 8 wiecz. w sali „Harmonja” odbędzie się zebranie Związku Właścicieli Autodorożek, celem założenia spółdzielni benzynowej.

— **Wyższa Szkoła Pielęgniarek i Higienistek P. C. K. w Poznaniu** otwiera nowy kurs 2-letni i 4-o miesięczny z dnim 3-go września br. Przyjmuje się tylko internistki z wykształceniem conajmniej 6 klas — pierwszeństwo mają z maturą gimnazjalną. Prospekt wysła na żądanie dyrekcja szkoły — Poznań, ul. Grotgiera 5.

— **Z rocznego walnego zebrania Wydziału tow. Bielawskich.** Na rocznem walnem zebraniu Wydziału tow. Bielawskich reprezentowane były towarzystwa: Pań Miłosierdzia (przy kościele św. Wincentego á Paulo), Matek Chrześcijańskich, Odrodzenie, „Sokół IV, Polsko-Katol. Robotników, Czytelnia Ludowej, Abstynentów, „Wolność”, wreszcie T-wo Powstańców i Wojaków Bielawy—Skrzetusko. Prezes Wydziału p. F. Grajner zagał zebranie i poprosił na przewodniczącego zebrania ks. Kwiatkowskiego. W skład nowego zarządu weszli pp. F. Grajner—prezesem, Kw. Kamiński—sekretarzem, Wyrzykowski—skarbnikiem, Unkiewicz i Maśnowski—ławnikami. Na zebraniu utworzono komitet mający się zająć sprawą budowy Domu Katolickiego na Bielawach.

Działalność Chrz. Demokracji w Siernieczku.

W dniu 16. bm. odbyło się w Siernieczku roczne walne zebranie miejscowego koła Chadeccji. Koło to liczy 50 członków. Publicznych zebrań dyskusyjnych odbyło się w Siernieczku w roku sprawozdawczym — 4. Oprócz aktualnych zagadnień polityczno-społecznych omawiano w kole Ch. D. także sprawy lokalne. Zabiegi zarządu Koła u magistratu m. Bydgoszczy o otwarciu mostu na Brdzie zostały uwiecznione skutkiem. O dalsze ulepszenia i udogodnienie komunikacji starać się ma jeden z radnych miejskich, którego przy tegorocznych wyborach Koło Ch. D. wysunęło jako swego kandydata. Pod uwagę brane są dwie kandydatury: pp. Fryki i Winkla, jako najlepiej znających potrzeby tego uprzemysłowionego przedmieścia, które się coraz bardziej rozbudowuje.

Dowodem zaufania, jakie członkowie Koła żywią do swego prezesa p. Fryki jest fakt rzadko gdzie spotykany, iż wybrano go piąty rok z rzędu prezesem. Zastępcą prezesa pozostał nadal p. Winkel, robocznik — inteligent. Skład reszty członków zarządu: (Rosifski — sekretarz, Rzaniak — zast. sekretarza i Skiba skarbnik) pozostał niezmiennym. Uzupelniono jedynie liczbę ławników przez wybór pp. Trepczyńskiego, Słowińskiego, Woźniakowskiego, i Winkla juniora.

Wybory zarządu odbyły się pod przewodnictwem red. Nowakowskiego, który złożył zarządowi Koła życzenia dalszej owocnej pracy, członków zaś zachęcając do zjednywania stronictwu zwolenników w wszystkich sferach. W osobnym referacie wyjaśnił red. Nowakowski słuchaczom przyczyny upadku Polski szlacheckiej, ostrzegając dzisiejszą Polskę ludową, aby strzegła się warcholstwa i sobkostwa, kiedy chodzi o wielkie dzieło naprawy Konstytucji.

Z Kalendarza.

Św. Józef.

Święci mają swoją popularność i to jest rzeczą wiadomą. Taką popularność ma niewątpliwie św. Józef, patron dnia dzisiejszego, opiekun ubogich, sierot i narzeczonych.

Na św. Józefa zwykle powracają bociany i to może po części wpłynęło na to, że lud nasz uważa św. Józefa za specjalnego patrona małżeństwa. Panna, chcąc wyjść za mąż, powinna tylko codziennie zmówić modlitwę do tego patrona, a napewno dostanie dobrego męża. Szkoda tylko, że św. Józef nie wysłuchuje wszystkich, bo w takim wypadku ani jedna Józia nie zwiędłaby w staropanieństwie i ani jeden Józef nie zostałby starym kawalerem.

Dzień św. Józefa zbiega się przyjęciem wiosny, z nadzieją jasnych dni, słońca, kwiatów, z przybyciem jaskółek, bocianów i skowronków bo jeżeli:

Święty Józef kiwnie brodą —
Idzie zima na dół z wodą.

Może to się stanie, bo sądząc z ostatnich dni pogoda jakoś dopisuje i nie ma wiele obawy, aby zima mogła srożyć się jeszcze.

Jeżeli dzień dzisiejszy będzie pogodny to:

Święty Józef pogodny —
Będzie roczek urodny.

Jeżeli więc św. Józef nie zawiedzie, to dzień czci Jego poświęcony stanie się punktem przełomowym. Jeżeli przybędą jeszcze i bociany, to we wszystkie serca wstąpi nadzieja radosnej i promiennej wiosny.

CORSO
DZIS PREMERA!
„ZWYCIĘZCA”
W ROLI GŁÓWNEJ:
TOM TYLER (6379)

TRONIKA

Bydgoszcz, dnia 18 marca 1929 roku.

KALENDARZYK.

Cyryla, Gabryela archan., Edwarda.
Józefa Oblub. NMP.
Śd słońca: godz. 6.11.
Śd słońca: godz. 18,9.

DIŻURY APTEK:

Od poniedziałku 18 bm. do poniedziałku 24 bm. dyżurują:

- 1) Apteka Pod Aniołem, ul. Gdańska.
- 2) Apteka Pod Łabędziem, ul. Gdańska.
- 3) Apteka W. Kuźaja, ul. Długa.

Wypożyczalnia książek „Lektor”, ulica Gdańska 141. otwarta codziennie od godziny 8 rano do 6 wieczór. Telefon 1739.

TEATR MIEJSKI.

Dziś o godz. 7½ genjusz Szekspira zakuty w potężne strofy „Hamleta” przemówi całą głębią tragizmu do zebranej publiczności.

We wtorek „Polska Krew” Nedbala będzie humorem, tańcami i piękną muzyką.

W sobotę, teatr rozbrzmiewać będzie śmiechem, jaki od dawna w Teatrze Miejskim nie gościł. Dana będzie bowiem premjera wesołej komedji W. Rapackiego p. t. „Panna z dobrego domu”. Grają najlepsze sily pod reżyserją p. Arkawin.

— **Polowa msza św. dnia 19. bm.** nie odbędzie się jak w programie obchodu imienin marszałka Piłsudskiego podano o godz. 9. na Placu Piastowskim, lecz na dziedzińcu koszar 62 pp. i to o 10-ej przed południem.

Koncert-raut z okazji imienin marszałka Piłsudskiego.

Dnia 19. marca 1929 r. odbędzie się z okazji imienin marszałka Piłsudskiego w sali restauracji Hotel pod Orłem raut-koncert.

Program:

Orkiestra. Deklamacja — p. Preiss, art. Teatru Miejskiego. Fortepjan solo — p. prof. Lisicki. Śpiew — p. Targońska. Skrzypce — dyr. Konserwatorium p. Jahnke. Deklamacja — p. Dehnel, art. Teatru Miejskiego. Monolog — p. Łapiński, art. Teatru Miejskiego. Orkiestra.

Wstęp za zaproszeniami.

Osoby, które przez przeoczenie nie otrzymałyby zaproszenia, zechcą o takowe odnieść się do dnia 18 bm. włącznie do sekretariatu prezydjalnego Magistratu, pokój 15, telefon 600, a w dniu 19 bm. przy rautowej kasie wstępu.

Cena biletu wstępu od osoby 3.— zł. Strój wieczorowy.

Obywatele miasta proszeni są o udekorowanie domów flagami o barwach narodowych

— **Na fundusz ś. p. Z. Frydrychowicza** złożyli w dalszym ciągu: p. M. i E. Czarliski 20.— zł, p. Stefaniak 3.— zł, p. sędzia Sądu Apelacyjnego w Toruniu Stefański 25.— zł. Za powyższe datki składamy serdeczne „Bóg zapłać” i prosimy zarazem o wpłacenie dalszych datków na fundusz ś. p. Z. Frydrychowicza do Banku Związku Sp. Zarobk. w Bydgoszczy. — Okręgowe T-wo Urzędników Sądowych w Bydgoszczy.

— **Baczność, Inwalidzi cywilni!** Sekretarjat Centralny obrony prawnej dla Inwalidów cywilnych, wdów i sierot mieści się tymczasowo w Poznaniu, ul. Śniadeckich 6 i pod tym adresem należy wszystkie sprawy przysyłać bądź to jakiegokolwiek wniośki, odwołania lub też rekursy dotyczące spraw inwalidztwa. Sekretarjat jest czynny od godziny 9 rano bez przerwy do godz. 4 po południu.

— **Humanistyczne Gimnazjum Żeńskie D-ra M. Wagnera i Pedagogjum Wielkopolskie** podaje do wiadomości rodziców i opiekunów, że konferencja wywiadowcza w sprawie ich dzieci i wychowanków (z klas gimnazjalnych) odbędzie się o godz. 5 po południu w piątek dnia 22 marca br. Konferencja dla Gimnazjum Żeńskiego w gmachu szkolnym przy ul. Paderewskiego 19; dla Pedagogjum przy ul. Zduny 7, I. p.

Mały skandalik matrymonjalny. Ogłoszenie matrymonjalne. — Nieetyczny żart. — Bolesne rozczarowanie.

Ogłoszenia matrymonjalne, umieszczane w dziennikach, nie zawsze odnoszą dobry skutek, a dowodem tego fakt, jaki się zdarzył przed kilku dniami w Bydgoszczy.

Niejaki p. S. kupiec z Gdańska, zamieścił w prasie bydgoskiej ogłoszenie, iż poszukuje znajomości w celach matrymonjalnych z młodą, z dobrego domu panią, posiadającą odpowiedni majątek.

Na skutek tego ogłoszenia, między innymi, otrzymał list wraz z fotografią od pewnej pani, która z fotografii od razu spodobała się p. S. tak, że nawiązał z nią korespondencję, traktując rzecz bardzo poważnie, tem bardziej, że i warunki majątkowe odpowiadały jego wymaganiom. A ponieważ fotografia p. S. również zrobiła na panię bardzo sympatyczne wrażenie, przeto porozumienie między nimi za pośrednictwem korespondencji bardzo szybko postępowało. Zgodzili się obopólnie na zawarcie małżeństwa na omówionych warunkach i naznaczono już dzień, w którym odbędzie się formalne zaręczyny w domu rodziców pani, w Bydgoszczy.

Jeżeli pani, która spodobała się p. S. z fotografii, to po przeprowadzonej korespondencji był on już całkiem zakochany w swej przyszłej żonie.

Uszczęśliwiony, że sprawa została pomyślnie dla niego załatwiona, kupił w Gdańsku piękne pierścionki, obrączki, mnóstwo różnych prezentów i pamiątek — i z całym arsenałem sprawunków, udał się w oznaczonym dniu do Bydgoszczy dla odbycia zaręczyn.

Z dworca w Bydgoszczy kazał się odwieźć taksówką pod wskazany adres i pełen dobrych myśli, z pełnemi rękoma sprawunków, wstępował po schodach.

W przedpokoju zapytał służącej, czy państwo w domu, a otrzymawszy potakującą odpowiedź, zdjął wierzchnie ubranie i z dobrą miną pewny siebie, wszedł do salonu, w którym zastał liczną rodzinę swej przyszłej. Przedstawiając się, spostrzegł panię, którą znał z fotografii, stając wprost oczarowany jej pięknoscia. Witając kolejno obecnych, ucałował również rękę pani, wygłaszając przytem odpowiedni komplement i śmiało zajął miejsce na krześle.

Podczas całej tej akcji, obecni ze zdumieniem patrzeli na przybysza, nie wiedząc, co sędzić o dziwnych odwiedzinach nieznanego im człowieka. Nastąpiła chwila ogólnego zakłopotania, bo S. również zauważył tę konsternację, jaką wywołał swem przybyciem.

Wreszcie obecny w salonie pewien młody oficer polski, który był... narzeczonym owej pani, zapytał pana S. czy przypadkiem nie pomylił się on w adresie. Wobec tego p. S. pokazał fotografie oraz listy, które otrzymał rzekomo od wymienionej pani.

Po zbadaniu tych listów, okazało się, że były one pisane ręką pewnego 19-letniego kuzynka, który chciał zrobić żart swej pięknej kuzynce i w jej imieniu korespondował z p. S., przesyłając mu również fotografie kuzynki.

Wobec tego rodzina przeprosiła pana S. za niewczesny żart młokosa, oświadczając gotowość pokrycia poniesionych przez ten kosztów.

Biedny p. S., który doznał wrażenia, jakby piorun uderzył w niego, oddalił się z kwaśną miną, rozżalony nad wyraz z powodu tak nieetycznego żartu i z zawodu, jaki go spotkał, gdyż pani, która mu się spodobała, postanowił nie umieszczać więcej ogłoszeń matrymonjalnych, aby uniknąć tak bolesnych skutków.

Dziada Polikarpa Dziadkowi Józefowi życzenia.

Dziadkowe znowu dziś imieniny;
W pokłon czupryny, w pokłon łysiny;
Sejm, senatorów życzliwych rada,
Mądre ministery, cne generały,
Powiaty, miasta, gminy, kahały,
Wdzięcznych legunów spora gromada;
Jeno brak dziada.

Kiedy w życzeniach się prześcigają,
Rynki, ulice, pomniki dają, —
U Polikarpa wiecznie przednówek:
Torbę mam jeno i gołe ręce...
Cóż Ci, nasz Dziadku, w darze poświęcę?
Chyba kilkoro serdecznych słówek
Zgrypsa ołówek.

Niech ci lat setnych Pan Bóg użycza,
Budżetem mierząc je Czechowicza,
Zdrówiem niech członki Twoje owionie,
Sławy niech stokroć więcej przyczyni,
Niż jej (nibyto) ma Mussolini,
Niech darzy mirem, jak Miss Polonię —
W wszechświata stronie.

Niech Ci się wiedzie rzecz ryzykowna,
Niech Waldemaras da klucze Kowna,
Niech ci kasztanki śle Kemal Pasza,
Niech Ford ci daje z zarobku zwyżki,
Niech opozycja zamknie już swe pyski,
Niech propaganda — lepsza niż nasza...
Cześć Twą rozglasza.

[dzielnia,
Niech za Twoich czasów rośne młódz
Czy to z Bydgoszczy, czyli też z Wtelna
Niech idzie drogą dobrych przykładów,
Niech ziemia polska plonem okwitnie,
Niech rosną łany pszeniczne, żytnie;
Niech w kraju zniknie rój darmozjadów
I głodnych dziadów.

[tem:
Dwóch dziadków starczy na Polskę spo-
Ty wedle rządu, ja pod kościołem;
Ty mów z Mościckim, ja będę z Bogiem;
Ty o rządowej radz z Bartlem kiesce,
Ja o bydgoskich sprawach przy Tesce —
Ty grzesznych lechtaj swoim ożogiem,
Ja słowem srogiem...

Pokłosie niedzielne.

Piękna, słoneczna niedziela pełna werwy i życia — a przedewszystkiem ciepła. Okres ciężkich mrozów już mamy za plecami i dobre konjunktury handlarzy węgla i instalatorów wodociągów skończyły się. Kto żyw i zdrow, wyruszył na ulicę, ażeby zaczerpnąć zdrowego świeżego powietrza. Jednakowoż nie zauważono jeszcze ławek w parkach, podczas gdy pierwsze ptaszki zaczęły świergotać. Ale jeszcze inny żal można mieć do magistratu: na ulicach straszne brudy. Nieczyste miasto przy świetle słońca jakie to brzydkie wrazenie.

W Bydgoskim Domu Towarowym wielka rewja mód wiosennych. Piętra były zapelnione. Ale nie było entuzjazmu, a na twarzach można było wyczytać: kryzys gospodarczy. Tylko podziwiać — nic więcej. Podobno miesiąc luży i pierwsza połowa marca są rekordowe: — pod względem ilości protestantów wekslowych.

W sali Kasyna Cywilnego Koło Przyjaciół Internatu Kresowego urządziło czarną kawę, gdzie mile spędzono czas przy bridge'u. Tańce zakazane — więc dlaczego nie zagrać w bridge'a?

Alii.

— **Biuletyn protestów wekslowych** z drugiej połowy lutego br. jest do przejrzenia w biurze Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy codziennie w godzinach od 9—1 w południe.

— **Wykłady T. N. S. W. o literaturze polskiej.** Towarzystwo Nauczycieli Szkół Wyższych rozpoczęło już cykl zapowiedzianych wykładów powszechnych o pięknie literatury polskiej. Wykłady odbywają się stale w poniedziałki, środy i piątki, od godz. 6,30 do 7,30 wiecz. w Szkole Wydziałowej Żeńskiej przy ul. Kenarskiego Wpisy na cały cykl wykładów przyjmuje się o podanej wwyż godzinie. Wstęp na wykład poszczególny 50 groszy.

— **Szkola Wydziałowa Męska.** Zebranie plenarne Kółka Krajoznawczego odbędzie się w środę 20 bm. o godz. 5 po południu w auli szkoły. Uprasza się o liczne i punktualne przybycie członków oraz bratnich kółek.

— **Młode Polki na Czyżkówku** uczyły wczoraj swego ulubionego patrona, ks. administratora Józefa Staszaka z okazji jego bliskich imienin uroczystym zebraniem. Program podniosłej imprezy obfitował w deklamacje i przemówienia. M. in. odegrano z powodzeniem dwie jednoaktówki p. t. „Bratnie Dusze” i „Doskonała Kuchmistrzyń”.

Z sali sądowej.

Pan radny Lewandowicz

żądał ukarania redaktora „Dziennika Bydgoskiego” i 2 tys. zł nawiązki, a otrzymał — figę z makiem.

W Sądzie Grodzkim w wydziale dla spraw prasowych rozpatrywana była dnia 16 bm. sprawa odpowiedzialnego redaktora „Dziennika Bydgoskiego”, oskarżonego prywatnie przez p. radnego Lewandowicza o zniewagę, rzekomo zawartą w żartobliwej rozmowie „W tramwaju” i karykaturze, przedstawiającej p. Lewandowicza jako portjera przed „Zaglobą”. Oskarżyciel (zastąpiony przez adwokata Szedziłowskiego), żądał nie tylko ukarania naszego redaktora z §§ 187 i 74 ust. karnej, ale zasądzenia go także na zapłacenie

2000 zł. nawiązki i ogłoszenie wyroku aż w pięciu gazetach!

Sędzia p. Arndt, wysłuchawszy cierpliwie wynurzeń jednej i drugiej strony i nie mogąc doprowadzić do ugody z powodu sprzeciwów p. Lewandowicza, wydał wyrok następujący: Oskarżonego redaktora Stanisława Nowakowskiego **uwalnia się od winy i kary, a koszta nakłada skarżącemu.**

W uzasadnieniu wyroku wyraźnie podkreślono, że w owej satyrze jak i obrazku dowcipnym nie mieszczą się znamiona zniewagi.

Karykatura „Dziennika Bydgoskiego” na indeksie sądowym.

Po znanej aferze „Żernicki—Kronenberg”, czyli skandalicznej historii komitetu propagandy m. Bydgoszczy, zamieściliśmy karykaturę pt. „Szampan propagandowy p. Fiedlera”. Karykatura przedstawiała strzelający szampan, który wysadza korek ob butelki, trafiający w nos p. Fiedlera. Pod karykaturą był napis „gdy kto coś buchnie, temu nos spuchnie.”

W karykaturze tej p. Fiedler dopatrzył się obrazy i wytoczył nam skargę. W ub. sobotę w Sądzie Grodzkim odbyła się rozprawa. Przewodniczył sędzia prasowy p. Arndt.

Oskarżony b. red. odpowiedzialny p. H. Ryszewski oświadczył, iż do winy się nie poczuwa. Karykatura inkryminowana nikogo nie obraża, nawet ów spuchnięty nos p. Fiedlera żaden z czytelników nie brał tragicznie, zaś podpis nie stanowi żadnego zarzutu konkretnego. Nie posądzaliśmy p. Fiedlera, aby coś przywłaszczył sobie nie-

prawnie. Przez słowo „buchnął”, które musiało się rymować z „spuchnął”, (jest to tzw. licentia poetica), zrobiliśmy aluzję do faktu, iż na liście tych, którzy pełną ręką brali z funduszu „propagandy”, był również p. Fiedler. Jako radny miejski, który swój urząd traktuje honorowo, nie powinien był brać owych powyżej 600 zł. za artykuły propagandowe.

W odpowiedzi na to p. Fiedler stwierdził, iż do komitetu wszedł nie jako radny, ale jako dziennikarz (nie prawda! — red.) Pracę swoją bardzo szacuje, jednak pobrał tylko 250 zł.

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego sędzia Arndt ogłosił wyrok, skazujący red. Ryszewskiego na 600 zł. grzywny i na ogłoszenie wyroku w „Dzienniku Bydgoskim” i w „Gazecie Bydgoskiej”.

Przeciw temu wyrokowi oskarżony p. Ryszewski wniósł odwołanie.

Przed spodziewaną powodzią.

Wiadomości otrzymane drogą radiową z Warszawy.

Pod Krakowem w dorzeczu Wisły warstwa śniegowa stopniała średnio do 20 cm., poczem wzdłuż Wisły maleje do 2 cm. (pod Dęblinem); Lody częściowo pękają. Przy istniejącym stanie rzeczy, **groźba powodzi jest nieco zmniejszona** wskutek nocnych przymrozków, powodujących zmniejszenie dopływu wody do rzek, w międzyczasie zaś ilości wody, spływające w ciągu dnia, nie powodują większego wezbrania.

Co się tyczy sytuacji pod Bydgoszczą, to przedstawia się ona następująco:

Po usunięciu pokrywy lodowej pod Koronowem i Bydgoszczą, **zmałało znacznie niebezpieczeństwo**, zagrażające wspomnianym miejscowościom w razie odwilży. Przy silnym spadku wody rzeki Brdy, woda szybko podmywa warstwę lodu, którego grubość prędko maleje. Można powiedzieć już obecnie prawie pewnie, że po uruchomieniu urządzeń wodnych w Koronowie, Smukale i Bydgoszczy, wielka woda rzeki Brdy (częściowo zatrzymująca się na jeziorach pomorskich) **przepłynie swobodnie do Wisły.**

Nadmienia się, że według spotrzeżeń okres wielkiej wody Brdy przypada na koniec marca i pierwsze dni kwietnia; w tym jednak czasie spodziewane jest także nadejście wezbrania Wisły, lecz o ile nie nastąpią opady atmosferyczne deszczowe, należy spodziewać się, że wysokość wezbrania **nie osiągnie stanu z r. 1924.**

Mimo możliwości łagodnego przebiegu wezbrania rzeki Wisły przy braku deszczów, to jednak władze wojskowe i cywilne na całym obszarze rzeki Wisły i odpływów, uczyniły już wszystko, co możliwe, aby zmniejszyć ewentualną klęskę powodzi.

I nie można się temu dziwić, że zarządzenia przygotowania się zostały wcześniej wydane, gdyż w razie katastrofy **rozstawione posterunki akcji ratowniczej, bezzwłocznie rozpoczynają**

swą działalność, a ludność otrzymuje opiekę; w wypadku zaś łagodnego przebiegu wezbrania, poczynione przygotowania będą nauką na przyszłość. Po raz pierwszy bowiem za czasów polskich w wysokim stopniu została akcja zapobiegawcza jednolicie ujęta i skutecznie przeprowadzona.

Dyrektor Dróg Wodnych w Toruniu, otrzymywać będzie sygnalizacje na całej przestrzeni Wisły, jak również i tujejsza Inspekcja Dróg Wodnych (z Krakowa, Zawichostu, Warszawy i Torunia).

Sygnalizacje o pochodzie lodów i wezbraniu podawać będą codziennie, od chwili powstania wezbrania, urzędy wodne wszystkim zainteresowanym władzom i instytucjom. „Dziennik Bydgoski” otrzymywać będzie codziennie dane dotyczące przebiegu fali powodziowej, które to wiadomościami podzieli się tegoż samego dnia z czytelnikami.

Obecnie akcja zapobiegawcza jest ukończona, a następuje okres oczekiwania wiadomości o ruszeniu lodów i wysokiej wodzie, z którą to chwilą rozpoczynają działalność pogotowia ratunkowe ze strony wojskowości i władz cywilnych, przygotowane każdej chwili do właściwej akcji ratowniczej.

Przy braku apetytu, zepsutym żołądku, upośledzonym trawieniu, obstrukcji, zaburzeniach, przemiany materji, pokrzywce i swędzeniu, naturalna woda gorzka „Franciszka-Józefa” usuwa z organizmu substancje gnilne ztruwające organizm. Już dawni mistrzowie wiedzy medycznej uznali, że woda **Franciszka, Józefa** jest edynym pewnym środkiem oczyszczającym dla organizmu. Zadać w aptekach i drogerjach. (6384)

Wieczornice

ku czci marsz. Piłsudskiego.

W sali gimnastycznej 62 p. p. Rodzina Wojskowa urządziła dn. 16 bm. akademję ku czci solenizanta marszałka Piłsudskiego. Program był bardzo interesujący. Bardzo ciekawe i świetnie opracowane przemówienie o marsz. Piłsudskim wygłosiła p. Zyromska, zaś orkiestra 62 p. p. odegrała marsz z fanarami pod artystycznym kierownictwem por. Grabowskiego, kapelmistrza pułku. Bardzo ładnie śpiewała p. Gasiorkowa, nagradzana przez licznie zgromadzoną publiczność huraganowymi oklaskami. Dobrze szkolony i piękny sopran śpiewaczki brzmiał naprawdę imponująco. Akompanjowała bardzo udatnie p. Ostrzyńska. Wjelką atrakcją były przepiękne sola fortepjanowe p. Tesłowskiej.

Na zakończenie deklamowała artystycznie p. Kozłowska, oklaskiwana wprost owacyjnie. Po akademji odbyła się wspólna kawa towarzyska.

Powstańcy i Wojacy i Podoficerowie Rezerwy urządzili w sali p. Kleinerta ub. niedzieli dn. 17 bm. obchód imieninowy marsz. Piłsudskiego. Interesujący referat o solenizancie wygłosił por. Przygodzki z 16 p. ul. bardzo pięknie śpiewał chór kolejarzy pod batutą p. Kabacińskiego.

Na zakończenie p. Deja dziękował zebranym za tak liczne przybycie, jak również referentowi p. por. Przygodzkiemu za piękny referat.

„Sokół” I. i Uczestnicy Powstań Narodowych urządzili obchód w „Ognisku”. Wieczornicę zagał p. Głowacki, witając gości. Całość programu wypełniły artystyczne produkcje Tow. Śpiewu „Harmonja” i orkiestra 62 p. p., jak również popisy gimnastyczne członków „Sokoła” I. Wykład miał kapitan Niedzicki.

Narodowy Uniwersytet Robotniczy.

We wtorek, 19 bm. w Domu Katolickim przy Farze wygłoszone zostaną następujące referaty:

1) O godz. 19: „**Wśród poetów pozytywistów**”. Któż nie znałby przepięknych wierszy Konopnickiej i Asnyka, zajmujących powieści Sienkiewicz i Prusa? Prelegent o-mówi znaczenie tych utworów dla społeczeństwa polskiego w czasie najhambniejszego ucisku narodu ze strony zaborców.

2) O godz. 20: „**Jaki wpływ wywiera alkohol na mózg i system nerwowy?**”

PROGRAM W KINACH.

KRYSTAL. Dziś nieodwołalnie po raz ostatni arcydzieło polskiej wytworni filmowej pt. „**Ponad śnieg**”. Kto jeszcze nie widział tego obrazu, niechaj dziś podąży do Krystału na jedno z trzech przedstawień. Do tego piękny nadprogram.

NOWOŚCI. „**Jego niebezpieczna przygoda**” najnowszy film Harry Piela, przekraczający wszystko, co ten ulubieniec najszerzszego mas publiczności filmowej dotąd stworzył. Film ten ma kolosalne powodzenie.

MARYSIENKA z dużym sukcesem wyświetla dziejowy dramat pt. „**O świcie**” (Miss Cavell). Film ten utrzymany jest na najwyższym poziomie artystycznym.

CORSO. Dziś premiera filmu sensacyjno-sportowego, ilustrującego zaciętą walkę dwóch drużyn futbolowych pt. „**Zwycięzca**”. Nadprogram wymienita farsa pt. „**Bobby jako bokser**” i dwa dzienniki Pathe Nr. 3 i 4. Razem 14 aktów. Początek o godz. 6,45.

ODRODZENIE. Wielki podwójny program „**Biały pirat**”, z niezrównanym Douglasem Fairbanksem w roli głównej i „**Szatan puszczy**”, awanturnicze przygody na polowaniu na lwy w Alryce.

Kto wygrał na loterji?

W dziesiątym dniu ciągnięcia 5 klasy 18 polskiej państwowej loterji klasowej głównejsze wygrany padły na następujące numery:

- 25 000 zł. nr. 137471.
- 15 000 zł. nr. 77351.
- 10 000 zł. nr. 173349.
- Po 5 000 zł. nr. 2798 6042 60359.
- Po 3 000 zł. nr. 51566 127225 143064.
- 2 000 zł. nr. 23399 24738 40136 48228
- 84670 94950 127778 149484 152688 155225.
- Po 1 000 zł. nr. 800 9076 23765 25006
- 28263 39403 52906 55650 58692 70397 74496
- 75758 79082 84004 87031 90121 96264 98225
- 106165 111401 115083 125889 132250 151554
- 153480 162133.
- Po 600 zł. nr. 2714 14349 23760 30469
- 35696 45274 52122 57756 66479 72464 81698
- 93597 110784 112983 129510 133606 141018.

Mniejsze wygrane oraz stawki

są do przejrzenia (5163) w Kolekturze Loterji Państw. „**Uśmiech Fortuny**” Edwarda Chamskiego, Bydgoszcz, ul. Pomorska 1 vis-a-vis Hotelu pod Orłem, telefon nr. 39.

Tamże do nabycia pozostała niewielka ilość szczęśliwych losów obecnej klasy V-jej.

- Po 500 zł. nr. 2123 2491 4426 5953 6709
- 7215 7481 8277 8459 10392 11166 12848
- 13437 15172 17342 17493 18149 18833 20457
- 23741 24292 24681 27637 27501 30744 33414
- 34537 34882 34991 35658 36623 37096 37874
- 40082 40841 42334 46038 50439 53287 54973
- 57474 57761 59059 60727 63023 66562 64688
- 65249 66666 69870 72674 72827 73915 75539
- 76416 77077 77848 80638 81123 82266 85379
- 85599 87336 87869 87577 88649 89889 90952
- 91127 91448 92234 93813 94793 94895 96089
- 96684 100872 103430 105900 106105 107336
- 107616 109752 111593 113434 114420 115249
- 116401 116481 119529 120567 121327 121402
- 122266 122889 128025 129078 129837 132943
- 133661 134014 134259 136637 136575 136607
- 137218 140902 140966 141597 141690 141820
- 142344 142956 143231 145438 145842 147100
- 149480 151616 151137 152613 153842 154337
- 154454 155541 155554 156597 157696 158070
- 158630 158891 162104 163122 164663 164544
- 166206 166322 170555 171654 172807 173113.

Ciągnięcie V klasy

odbywa się codziennie i trwa do 16 kwietnia b. r.

Co drugi los wygrywa. (5063)

Główna wygrana 500.000 zł.

oraz wiele dalszych wygranych po 400.000 zł.

350.000 zł., 150.000 zł., 100.000 zł. i tak dalej.

Cena losu: 1/1 200 zł., 1/2 100 zł., 1/4 50 zł.

Zamówienia listowne załatwia się odwrotnie.

M. Rejewska Bydgoszcz, ul. Dworcowa nr. 17

Telefon 27. Konto czekowe P. K. O. 207.963.

KALENDARZYK TEATRALNY:

- Poniedziałek, 18. bm. o godz. 7,30 „**Hamlet**”.
- Wtorek, 19. bm. o godz. 8 „**Polska krew**”.
- Środa, 20. bm. o godz. 7,30 „**Orłów**”.
- Czwartek, 21. bm. o godz. 8 „**Polska krew**”.
- Piątek, 22. bm. o godz. 7,30 „**Hamlet**”.
- Sobota, 23. bm. o g. 8 „**Panna z dobrego domu**”.
- Niedziela, 24. bm. o godz. 4 „**Gasparone**” (Ceny zniżone).
- Niedziela, 24. bm. o godz. 8 „**Panna z dobrego domu**”.

WARSZAWSKA MANIKURA

dla pań Grodzka 18 w kierunku (Fary)

dla panów Mostowa 3.

Piotr Kozłowski.

KRONIKA POLICYJNA.

Włamania i kradzieże. Dnia 16. bm. pomiędzy godziną 11 a 12 włamał się nieznany sprawca zapomocą wybicia szyby w oknie do mieszkania Antoniego Moskalika przy ulicy Nawzgorze 14, gdzie skradł biżuterję i garderobę wartości 1000 zł.

Dnia 17. bm. w godzinach popołudniowych włamał się nieznany sprawca zapomocą podobionego klucza do mieszkania Michała Bykowskiego przy ulicy Grunwaldzkiej 2 i skradł 500 zł gotówki.

Ograny w „naparstki”. Dnia 13 bm. przed południem został ograny w t. zw. „naparstki” w jednej z restauracji w pobliżu dworca, przez nieznaną osobę, na sumę 220 zł. Ryszard Böhlke, rolnik z Dąbrowy Wielkiej.

Włamanie do składu. W nocy z 15 na 16 bm. włamał się nieznany sprawca za pomocą podobionego klucza do składu fryzjerskiego Ireny Jabłońskiej, przy ul. Niedźwiedziej 4, gdzie skradł gotówkę około 100 zł.

Zaginiona. Władysława Pawlak, licząca lat 21, służąca w kawiarni „Empire”, córka Antoniego i Stanisławy Pawlaków pokłóciwszy się ze swym pracodawcą, w stanie zdenerwowania zabrała szybko swe rzeczy, opuszczając lokal i od tej chwili wszelki ślad po niej zaginął. Ponieważ w domu rodziców nie pokazała się, przeto zaniepokojona matka, podejrzewając jakieś nieszczęście, uprasza, kto mógłby się przyczynić jakimi wiadomościami do odszukania jej dziecka, aby zechciał zgłosić się do pani Stanisławy Pietsch w Bydgoszczy przy ulicy Długosza 33.

Zaginiona jest wzrostu 1,75 mtr., blondyna, włosy krótkie, twarz okrągła, oczy niebieskie; ubrana była w czarną sukienkę, czerwony swetr brązowy płaszcz obszyty siwym barankiem i w czarny kapelusz z niebieskimi motylami po bokach.

Ujęto 1 złodzieja, 1 zbiega z zakładu wychowawczego, 8 pijaków i 18 niewiast za przekroczenie policyjno-obyczajowe.

PROGRAMY RADIOFONICZNE.

WTOREK, 19 MARCA.

Warszawa. (1335.7). Godz. 11,56: Sygnał czasu, hejnał z Wieży Marjackiej w Krakowie, komunikaty lotn.-met. 12,10—13,00: Koncert gramofonowy. 13,00: Komunikaty: rolniczy i meteorologiczny. 14,50: Komunikat met., gosp. i nadprogram. 15,10: Odczyt pt. „Wędrowki ludów — państwa barbarzyńskie na gruzach rzymskiego imperjum” — prof. Stan. Arnold. 15,35: Odczyt pt. „Hoid pruski” — prof. Henryk Paszkiewicz. 16,00: „Chwilka lotnicza”. 16,15: Program dla dzieci. 17,00: Odczyt pt. „Strzelectwo w mieście i na wsi” — kpt. Żelazny. 17,25: Transm. odczytu z Katowic. 17,55: Uroczystość radiowa dla żołnierzy z okazji imienin pierwszego marszałka Polski Józefa Piłsudskiego. 18,50: Rozmaitości. 19,10: Odczyt. 20,15: Transm. uroczystej akademii ku uczczeniu imienia pierwszego marszałka Józefa Piłsudskiego. Po uroczystości komunikaty: lotn.-meteor., policyjny, sportowy, nadprogram, komunikaty PAT.

Pożary.

Dnia 17 bm. o godz. 12,15 po północy powstał pożar w chlewie posesji domu przy ul. Dworcowej 67, gdzie spaliła się pewna ilość drzewa oraz sufit. Przybyła straż pożarna i ogień wkrótce zlokalizowała. Przyczyną pożaru lekkomyślne obchodzenie się z ogniem. Straty niewielkie.

Dnia 16 bm. o godz. 15,45 powstał pożar w magazynie rowerów firmy Jahr przy ul. Unji Lubelskiej 5, gdzie z powodu wadliwości komina zapaliła się belka. Wezwano straż pożarną, która pożar w kilku minutach ugasiła tak, że większych szkód nie było.

Zjazd Rady Okręgowej „Sokoła” Okręgu V

odbył się wczorajszej niedzieli w lokalu „Ognisko” przy licznych udziałach delegatów i gości, pod przewodnictwem prezesa okręgowego p. Malczewskiego.

Do nowego zarządu okręgowego wybrani zostali pp.: Malczewski (prezes), Dr. Dobrowolski, Dr. Soboczyński, aptekarz Lakner, Dybczyński z Szubina, i red. Teskowa (prezesa Wydziału Sokolickiego). Podczas wyboru zarządu, marszałkował red. Teska.

Obszerniejsze sprawozdanie zamieścimy jutro.

Z ŻYCIA TOWARZYSTW.

Sokół okręg V. Celem wzięcia udziału w uroczystościach z okazji imienin marsz. Piłsudskiego, zbiórka dziś o godz. 5,45 na Rybim Rynku. Jutro zbiórka o godzinie 9 z szan-darem u drh. Ziółkiewicza przy ul. Śniadeckich.

Powst. i Woj. „Macierz”. Zbiórka do cap-strzyku dziś o godz. 17,45 w „Ognisku”. Kto nie może na czas przybyć, winien zjawić się na Starym Rynku najpóźniej o godz. 18,15.

Sekcja Sportów Zimowych B. T. W. Roczne walne zebranie sekcji odbędzie się w środę, dn. 27. bm. o godz. 9 wieczorem w sali hotelu Lengninga przy ul. Długiej.

Koło Absolwentów Szkół Handlowych. Zebranie plenarne Koła odbędzie się we wtorek 19. bm. o godz. 20,30 w Strzelnicy. Uprasza się o liczne przybycie.

Miesięcznik „Ogniwo” nr. 2 jest do odebrania w sekretariacie Koła przy ul. Dworcowej 69 I piętro. Sekretariat urzęduje w niedzielę od godz. 16-tej.

Zw. Pracowników Kupieckich. W środę, dnia 20. bm. odbędzie się nasze plenarne zebranie o godz. 8 w hotelu Lengning. Obecność wszystkich członków z powodu ważności obrad konieczna. Na porządku dziennym pomiędzy innymi rozpatrzenie wniosku o zmianę statutu oraz bardzo interesujący wykład p. red. Nowakowskiego.

Bydgoskie Tow. Wioślarskie. Plenarne zebranie odbędzie się w czwartek 21 bm. o 8-iej w hotelu Lengninga przy ul. Długiej. Uprasza się o punktualne i liczne przybycie.

Członków Kurkowego Bractwa Strzeleckiego, którzy wezmą udział w mszy św. polowej, uprasza się zgromadzić we wtorek, 19. bm. o godzinie 8,15 w lokalu brata - prezesa, ul. Jagiellońska 65-66.

S. M. P. „Brzask”. Dziś o godz. 7 zebranie zarządu w salce Domu Katolickiego przy Farze. Tow. Pomocników Cukierniczych, Zebranie we wtorek, 19. bm. o godz. 20 w lokalu p. Ganasinśkiego.

Sokół III. Jutro we wtorek, zbiórka gniazda na placu Piastowskim o godz. 8,30. Obowiązuje strój sokoli (mundur uroczystościowy, połowy wzgl. czapka sok.)

Zw. Niższ. Pracowników Poczt, Telegr. i Telefonów Koło Bydgoszcz. Zebranie miesięczne odbędzie się w czwartek dnia 21 marca br. w sali Resursy Kupieckiej przy ulicy Jagiellońskiej nr. 25.

Związek Podoficerów Rezerwy. Zbiórka kolegów dziś w poniedziałek o godz. 17,30 na Starym Rynku.

Sokół V, Okole-Wilczak. Druhowiel W krótkim czasie mamy zdać egzamin ze swej pracy na zlocie wszechsłowiainskim w Poznaniu. Dlatego wzywamy was, druhowie, do pilnego uczęszczania na lekcje, które odbywają się co poniedziałek, od godz. 7—9 w sali przy ul. Kordeckiego. Tamże przyjmują się nowych członków. — Naczelnik.

Związek młodzieży pracującej „Jednaść”. Schadzka koleżeńka we wtorek 19 bm. u Mellera, Plac Piast.

Bacność, Hallerczycy. We wtorek, 19 bm. nadzwyczajne zebranie placówki z programem uroczajnym, śpiewami, deklamacjami i referatem o gen. Józefie Hallerze. Po zebraniu wspólna kawa i pogawędka towarzyska. Uprasza się o liczny udział członków wraz z rodzinami.

„HALKA”. Dziś, w poniedziałek, o godz. 8 wieczorem w lokalu p. Blocha, ul. Jana Kazimierza — lekcja śpiewu. Przybycie konieczne.

Tow. Uczniów Kupieckich. Zebranie zarządu we wtorek, 19. bm. o godz. 8 w sekr. Zw. Prac. Kupieck., ul. Mazowiecka.

Zebranie zarządu Chórów Kościelnych na okręg bydgoski odbędzie się we wtorek 19. bm. o godz. 20 w salce paraf. przy kościele św. Trójcy.

Bacność, Marynarze. We wtorek, o godz. 8 rano zbiórka w Resursie Kupieckiej. Ubiór strojny.

Oddział żeński Sokoła Bydg. I. Zebranie informacyjne dziś w poniedziałek, o godz. 8 wieczorem u drh. Ziółkiewicza ul. Śniadeckich. Przybycie wszystkich druhen konieczne, również przyjmowanie nowych druhen.

Walne zebranie Tow. Ogr. Szeberowskich „Swoboda” odbędzie się dnia 20. bm. (w środę) o godz. 19 w lokalu Resursy Kupieckiej, Jagiellońska 25. W razie nieprzybycia członków w przewidzianej statutem liczbie odbędzie się następne zebranie tego samego dnia o godz. 19,30 które będzie prawomocne.

Ceduła urzędowa giełdy pieniężnej w Poznaniu.

POZNAN, dnia 16 marca 1929 roku. 5% Pożyczka konwersyjna 00,00—65,50 6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kred. 29,00—00,00 5% Pożyczka premjowa serja II 093,00—00 Bank Zw. Spółek Zar. I em. 00,00— 85,00 Dr. Roman May I em. 000,00—107,00 Tendencja: Spokojna.

Giełda warszawska dnia 16 marca

Table with columns for bond types (Papiery Państwowe i obligacje) and stock prices (Akcje w złotych) for various banks and companies like Bank Polski, Bank Dyskontowy, etc.

Table showing exchange rates for various currencies: Bank Polski płać w dniu 18 marca za: dolary amerykańskie 8.85—8.84, funty szterlingów 43,11, franki szwajcarskie 170,84, etc.

Notowania Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu.

Table listing market prices for various commodities in Poznań, including wheat (Żyto nowe), rye (Owies), and other goods.

Stan wody w Wiśle w dniu 18. marca rano: Zawichost 1,11; Warszawa 1,06; Płock 76; Toruń 97; Fordon 53; Chełmno 1,08; Grudziądz 1,03; Korzeniewo 42; Piekło — 54; Tczew — 70; Einlage 2,10; Sschiewenhorst 2,30.

Napisowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb = jedno słowo i, w, z, a = każde stanowi jedno słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

Drobne ogłoszenia

Większe ogłoszenia wśród drobnych 100%, droż jak we zwykłym dziale ogłoszen.

Dla poszukujących posady 20% zniżki. Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9.

Wróciłem Dr. Kubezak 6444

Skład kolonjalny w dobrym położeniu w rynku wraz z towarem od 1 kwietnia do oddania. Do objęcia mniej więcej potrzeba 18—20 tys. zł. Zgłoszenia pod „25” do Dz. B. 6440

Wielka Warszawska Fabryka Cukrów, Czekolady i Biszkoptów dobrze wprowadzona u klienteli poszukuje generalnego zastępcy na woj. pomorskie. Wy-magane: znajomość bran-ży, rynku oraz zabezpie-czenie gotówkowe lub hipoteczne. Oferty składać do Biura Ogłoszeń Teofil Pietraszek, Warszawa, Marszałkowska 115, pod „Duży Zarobek” (6433

Pomocnik fryzjerski potrzebny Kessin, Grunwaldzka 7. (6411) Potrzebna posługawca od lat 15 do kuje generalnego zastępcy na kilka godzin dziennie Zgł. Dworcowa 90, I ptr. od godz. 1—2. F3292

Wydzierżawie zaraz 2 morgi roli przy ul. Bielickiej — Szwedero-wo najchętniej ogrodnikowi. Adres wskaże Dz. Bydg. 6442

Mieszkanie. Ten pan, co był 15. 3. na ul. Piotra Skargi 3 wedle próżnego pokoju może się zgłosić, dolny parter. F3542

Lepszy pan poszukuje pokoju z osobnym wejściem, elektrycznym światłem, ewentualnie z pianinem, dogodnie w centrum miasta. Zgł. uprasza się do adm. Dz. Bydg. pod „C. B. 1000”. 6436

POLECENIA

Żyto jare do siewu poleca majątność Ostrowo-Krzyckie. Zgłoszenia piśmiennie poczta Mątwy, n/Notecią. 6407

Modna jadalka korzystnie na sprzedaż. Sowińskiego 2, Nowicki. F3541

Pałacza do lokomobil Wolfa i traczarza poszukuje R. Meyer, Gdańska 95. F3381

Przyjmuje uczennice do wszelkich robótek ręcznych Bona, ul. Śniadeckich 8 a parter. F3532

MIESZKANIA

Pokój i kuchnia z meblami na sprzedaż. Adres wskaże filja Dzien. Bydg. 6404

ROZNE

SPRZEDAŻE

Resztówka 162 morgi pszennej, pełny inwentarz, malownicze położenie. Cena 90.000, wpłaty 50.000. Biuro „Prawo”, Dworcowa 82. (F3535

KUPNA

Bacność i Poszukujemy dla zdecydowanych kupców z gotówką, majątków ziemskich, gospodarstw, dzierżaw, domów, wil, młynów, fabryk, karczmów itp. Spieszne zgłoszenia: Bydgoskie biuro pośrednicze, Bydgoszcz Dworcowa 50. 6420

Fryzjerkę dzielna we wodnej i żelazkowej ondulacji poszukuje A. Pinno, Zakopane, Witkiewicza 6, fryzjer. 6439

Chłopak chętny do pracy potrzebny. Pomorska 10, Kili-chowski. F3544

Poszukuje 1—2 pokoje z kuchnią, placę czynsz kilkaletni i remont naprzód. Zgł. do Dz. Bydg. pod „W. 20”. 6397

Pokoje umeblowany dwóm panom wynajmę. Suchy, czysty, centralne ogrzewanie, elektryczność, całonocne utrzymanie. 20 Stycznia 27, I. lewo. (F3537

Krawcowa poleca się w dom, może też na wyjazd. Zgłoszenia Jackowskiego 21, Nowak 5912

Fasonowanie kapeluszy damskich i męskich. Bydgoszcz, Pomorska 22/23. (16081

Kupię motor ropowy lub naftowy 5—7 K. M. (6429

W. Muszyński Rychnowo pow. Wąbrzeźno

Świetna egzystencja. Skład białawców i kncfekeji, z całkowitym towarem lub częściowo na sprzedaż z 3 pokojowym mieszkaniem, położenie bardzo dobre, do objęcia potrzeba 20 do 38 tys. Oferty do filji Dz. Bydg. Toruń pod „Świetna”. (6437

Kupię jedną platformę (rolwóz) i jeden 3 calowy wóz, możliwie z skrzynką. Wiadomość B. Krajniewski, ul. Pomorska 48. (6399

Bufetowa pierwszorzędną siłę z kauceją poszukuję od 15 kwietnia b. r. Zarazem służącą do wszelkich prac za dobrem wynagrodzeniem zaraz. — Letnisko Brzoza, st. kol. Chmielniki. (F3550

Pomocnika krawieckiego na duże sztuki i pierwszorzędną pracę poszukuję zaraz. — Ign. Kowalczyk, Śniadeckich 6. (F3551

Poszukuje małżeństwo poszukuje próżnego pokoju lub portjerstwo. Zgłoszenia proszę do Dz. Bydg. pod „Portjer”. 6406

Pokój umeblowany słonecznym, z utrzymaniem lepszymu panu lub pani, lub małżeństwu oddam zaraz. Kollą-taja 12, II ptr. lewo. F3479

Przetarg przymusowy. Dnia 19 marca br. o godzinie 9.30 przed poł. sprzedam przy Welnianym Rynku 4, I p. prawo: pianino (Wejkepl) najwięcej dającym za natychmiastową zapłatą. 64283

Sprzedam wózki ręczne mocnej budowy. Kołodziej, Toruńska 122. (6414

Krawiec młodszy potrzebny. Gdańska 78b. F3547

Krawcowa zdolne podręczne doplaszczyć potrzebna. Zgłosz. Skład Konfekcji, Marja Kolakowska, Dworcowa 19 tel. 865. (6427

Do wydzierżawienia od właściciela 84 morg. gospodarstwo, 3 km. od Mogilna. Zgłosz. osobiste Kierciejewski, Mogilno. 6441

Mieszkanie 1—2 pok. z kuchnią poszukuje młode bezdzietne małżeństwo. Czynną po dług ugody. Zgłosz. do Dz. Bydg. pod „Stolarz”. (6405

Przetarg przymusowy. Dnia 19 marca br. o godzinie 9.30 przed poł. sprzedam przy Welnianym Rynku 4, I p. prawo: pianino (Wejkepl) najwięcej dającym za natychmiastową zapłatą. 64283

Przetarg przymusowy. Dnia 19 marca br. o godzinie 9.30 przed poł. sprzedam przy Welnianym Rynku 4, I p. prawo: pianino (Wejkepl) najwięcej dającym za natychmiastową zapłatą. 64283

(—) Kucharz, komornik sądowy z pol.

POLECENIA

Leżanki kanapy, klubowe garniury i materace najtaniej i z gwarancją tylko u Andrzeja Nowaka, Welniany Rynek 5-6. 4019

Tłumaczenia z języków angielskiego, francuskiego i niemieckiego oraz pisanie na maszynie przyjmują Krakowska 17, I ptr. 23568

Pisowanie i karbowanie po cenach najniższych, miejsca przyjęć: Śniadeckich 50, Śniadeckich 24 (skład obuwia) Szpitalna 2, Grunwaldzka nr. 30, Grunwaldzka 141 (Fabryka) Aleje Mickiewicza 1. Pomorska 42. (6310)

Rysunki budowl., projekty i kosztorysy wykonuje szybko i tanio. Pawlikowski, Szwederowo, Piotrkowska nr. 4. (6191)

Rowery w największym wyborze, także części najtaniej poleca A. Wasielewski, Dworcowa 18. 5913

SPRZEDAŻE

Gospodarstwo prywatne, 150 mórg pszenno-buraczanej ziemi, budynki maszynowe, nowe, kościół, szkoła, kolej w miejscu, sprzedam. Pośrednictwo nie wykluczone. Jan Polachowski, Makowski, pow. Bydgoszcz. (6071)

Kamienica z interesami, pierwszorzędną punki, 20,000 roczny dochód, 180,000 zł, wpłata do umowy. Kamieniczka z interesami, dochód 8400 zł, 50,000 zł, wpłaty 30,000 jak wiele innych poleca biuro „Pogon”, Bydgoszcz, Dworcowa 80.

Okazyjnie! Kopalnia złota. Sprzedam 88 mórg Kujawskiej ziemi drenowanej w mieście. W tem cegielnia i garnitur parowy. Wszystkie maszynowe pod dachówką. Sprzedają z powodu przejęcia innego majątku i natychmiast Cena 30,000 dolarów. Zgł. Pomorska 40, skład kolonj. F3405

Sprzedam dom natychmiast wraz z dwoma składami razem z towarem bławatów. Cena podług umowy. Zgłoszenia Pomorska 40, skład kolonjalny. F3406

Dom 2 ptr. z dużym ogrodem, podwórzem w mieście powiatowym z powodu śmierci właściciela zaraz na sprzedaż. Zgł. do Dzien. Bydg. pod „6153”. (6165)

Sklep żelaza, sprzęty kuchenne, porcelana, szkło, ze względu na rodzinnych w powiatowym mieście Górnego Śląska w najlepszym położeniu natychmiast na sprzedaż. Do objęcia potrzebne 18-20 tys. zł w gotówce reszta na pewne weksle. Mieszkanie 5 pokoi i kuchnia wolne. Adres wskaże Dn. B. 6161

Okazja z powodu wyjazdu sprzedam dobrze zaprowadzony zakład fryzjerski damsko-męski, na 5 obsług, w powiatowym mieście Pomorza. Of. do Dzien. Bydg. pod „Okazja”. (6435)

Dom ogród sprzedam okazyjnie Cena 13500. Wiad. Kujawska 92. 6448

Dom II piętrowy 2 składy, centrum Bydgoszczy za 80 tys zł wpłaty połowa sprzedaż spiesznie Polus, Pomorska 40. 6422

Interes ko'olonjalno spożywczy z mieszkaniem bardzo korzystnie sprzeda. Zgłoszenia Polus, Pomorska 40. 6421

Dom (6417) z ogrodem, wolnym mieszkaniem, 10,000 zł sprzedam Nowakowski, Dworcowa 69, tel. 850.

Mydlarnia w Grudziądzu tanio sprzedam. Zgłosz. pod „Tanio” do Dzien. Bydg. Grudziąd. 5934

Plac budowlany sprzedam korzystnie. Wiadomość w Dzien. Bydg. 6380

Ubikacje skład kolonjalny w centrum zaraz na sprzedaż. Adres wskaże Dn. Bydg. F3409

Tanio sprzedam natychmiast plekarnię na wiosce, okolica doora, 2 morgi roli, duży ogród owocowy, koń, wóz cena 4 tysiące, roczna dzierżawa 450 zł. Zgłoszenia Fordońska 7, piekarnia. 6359

Przedsiębiorstwo materiałów budowlanych i opału w dobrym położeniu sprzedam lub przyjmę dzierżawę handlowca jako spółnika. Oferty pod „A. A.” do Dzien. Bydg. 6374

Interes towarów krótkich w większym mieście położonym w samym Rynku z dużym oknem na dogodnych warunkach zaraz na sprzedaż. Zgłosz. pod „A. B.” do filii Dzien. Bydg. 6369

Kawiarnia i cukiernia komfortowo urządzone zaraz tanio na sprzedaż. Of. do Dzien. Bydg. Toruń pod „7998”. 6389

Wózek dziecięcy tanio sprzedam. Adres wskaże Dn. Bydg. 6392

Samochód ciężarowy platforma (Chevrolet) nowy, wcale nieużywany na sprzedaż. Zdany nr. 13. 6348

Mam tanio na sprzedaż większą ilość kół do powozek także strugnicę (Hobelbank) i maszynę krawiecką Singer. Sepertowski, Osie pow. Świecie. (6358)

4 drzewa 2 jesiony, akacja i lipa za gotówkę zaraz na sprzedaż. Zgł. ul. Grunwaldzka nr. 76. 6224

Pianina krzyżowe, używane, pełen melodiowy dźwięk sprzeda korzystnie, także na raty. Majewski, fabrykacja pianin Pomorska 65. (F3387)

Na sprzedaż magiel w dobrym stanie, wóz rzeźniczy na resorach, maszyna do stepowania dla szewca, syjalka mała używana, bufet, szafa do rzeczy i urządzenie składu kolonjalnego. W. Ożminki, ul. Rycerska nr. 4. 6395

Spichlerz piętrowy śrutownik przeznaczone na godzinę 14 cty, wymiana zboża na mąkę, skąd drzewa i węgli, 2 konie, 2 wozy, wolne mieszkanie, w dużym mieście powiatowym, gdzie wszelkie uczelnie i wojsko, bardzo korzystnie na sprzedaż. Zgł. przyjmuje Kłos, Gniezno, Chrobrego 84. 6385

Kandelaber 5 płomienny, nadający się do gazu i elektr. korzystnie na sprzedaż. Kanałowa 5, parter. F3515

Wóz lekki sprzedam. Sienkiewicza 68. F3545

Wózek dziecięcy w dobrym stanie na sprzedaż Mazowiecka 43, podw. II ptr. pr. 6372

Pies doga, tresowany, nadający się na majątek na sprzedaż. Adres wskaże Dn. Bydg. (F3522)

Rower męski sprzedam. Gajowa nr. 4. F3527

Samochód marki Benz tanio do nabycia. Betyno, Laskowice. (F3526)

Na sprzedaż kłacz kara 8 lat tanio. Podgórna 18. 6413

Kanarki sprzeda Biernat, Jasna 20. 6394

KUPNA

Baczności Poszukuję dla poważnych reflektantów z gotówką majątków ziemskich, folwarków, gospodarstw jak również dzierżawów każdej wielkości Łask. zgłoszenia z dokładnym opisem proszę przysłać do biura „Pogon” Bydgoszcz, Dworcowa 80, telefon 1315.

Kilka mórg ziemi, niedaleko tramwaju kupię. Of. pod „Ziemia”, do filii Dzien. Bydg. F3517

Kuchnię westfalską kupię. Zgłosz. do filii Dn. B. Dworcowa nr. 2. 6318

Sklepowego uczeiwego poszukuje zarząd spółdzielni obozu szkół artylerji Toruń-Mokre. Uposażenia według umowy, kaucja wymagana. Objęcie posady od dnia 25. III. 29 r. 6392

Panów inteligentnych wymownych z dobrą reprezentacją, poszukujemy natychmiast do podróżowania na bardzo pożądanym artykule, niezbędny dla gospodarzy, zarobek miesięczny 800 zł i więcej. Pisemne zgł skierować do filii Dn. Bydg. Toruń pod „1635”. Na odpowiedź portu dołączyć. 6388

Poszukujemy biegłego ksiązkowego. Wyczerpujące of. z podaniem warunków, życiorysem, referencjami do Dn. B. pod „Rolnik”. 6445

Pomocnika fryzjerskiego poszukuje zaraz Jarzyna, Śniadeckich 9. F3543

Pomocnika fryzjerskiego poszukuje zaraz. Kamiński, ul. Sw. Trójcy 14. 6400

2 dzielne (6391) fryzjerki poszukuje T. Rygielski, Toruń. Prosta 2.

Fryzjerski pomocnik potrzebny zaraz. Wójtówkiewicz, Krynina. F-3524

Krawcowe potrzebne na damskie płaszczki. Orla. 6386

Krawcowa w dom na chłopięcę ubraną potrzebna zaraz. Lubelska 26. 6381

Uczeń szewski może się zaraz zgłosić K. Szukalski, Śniadeckich 47. 6375

Czyste dziewczę do usług zaraz potrzebne. Zgłosz. Piotra Skargi 10, II ptr. lewo, od 3-4 godz. F3530

Służąca F3518 do wszelkiej pracy domowej potrzebna. Piekarnia Szubin, ul. Winnica.

Uczniwa służąca do wszystkiego z gotowaniem możliwie bez nocowania potrzebna ul. Łokietka 25, I p. F-3521

Służąca z gotowaniem i dobrymi świadectwami do większego domu potrzebna natychmiast lub 1 kwietnia. Frost, Gdańska 153, IV piętro. 6373

Inteligentna paniątka lat 17, skromna wykształcenie gimnazjalne, przyjmie zaraz posadę wychowania dzieci. Zgł. do filii Dn. B. pod „Paniątka 17”. F3399

Młody człowiek ze znajomością buchalterji, prowadzeniem magazynu, kartoteki ma zamiar zmienić posadę od 15 kwietnia lub później. Oferty do filii Dn. Bydg. Toruń pod „Młody”. 6387

Majster betonowy z dobrymi świadectwami i poleceniami poszukuje posady. Zgł. do filii Dn. Bydg. pod „Beton”. (F3529)

Młynarz obejmie posadę za kaucją znający motory oraz światło elektryczne, posiada dynamo i całe zarządzenie któreby wbudował. Zgł. do Dziennika Bydg. pod „Młynarz 3000”. 6388

Diugoletni kierownik zbożowego interesu poszukuje od 1 kwietnia zaufanej posady ewent. jako kasjer lub t.p. Łask. zgł. do Dn. Bydg. w Grudziądzu pod „Kasjer”. (6297)

Dzielnia butetowa szuka posady zaraz z podaniem wysokości pensji. Zgłosz. J. Narlochówna, Malachyn p. Czernk Pom. (F3525)

Monter (F3520) znający przeprowadzenie remontu w młynie oraz obeznany w pracy drzewnej poszukuje posady w młynie. Zgł. do filii Dn. Bydg. pod „Monter”.

Cukiernik piekarz z kilkuletnią praktyką na samodzielnieln stanowisku, szuka odpowiedniej posady. L. Wesolowski, Lisowo powiat Chelmino. (6219)

Uczniwa osoba poleca się do posługi lub do prania. Adres wskaże Dn. Bydg. F3523

Szofer egzaminowany rzemieślnik poszukuje zaraz lub od 1. IV. posady. Zgł. K. Tobolski, Koronowo, Podgórna 1. F3494

DZIERZAWY

Od 1. IV. br. ewentualnie później wydzierżawi się w tutejszym opróżnionym budynku szkolnym mieszkanie o 4 pokojach i kuchni, ubikacje podwórzowe, ogród owocowy i około pół morgi ogrodu. Oferty składać na ręce Przewodniczącego Rady Szkolnej. Sitniak, Przew. Rady Szkolnej, Mochle pow. bydgoski. (6364)

12 mórg dobrej roli do wydzierżawienia. Brzozowa nr. 4. 6362

Warsztat ślusarski dobrze zaprowadzony z narzędziami i urządzeniem, także próżny skład z powodu śmierci właściciela zaraz do wydzierżawienia. Kruszwica, Rybacka 8. 6371

Gospodarstwo 50-100 mg. lub dwa z 15 mg. ziemi we wsi kościelnej poszukuje celem dzierżawy wprost od właściciela. Zgł. do filii Dn. Bydg. pod „5015”. F3519

MIESZKANIA

Mieszkanie reprezentacyjne, komfortowe 5-10 pokojowe wolne natychmiast. Bydgoszcz Gdańska 42, Gaszynska. 6223

1-6 pokoi z kuchnią, tanie od gospodarza wskaże „Ostoja” Dworcowa 59. (6415)

Mieszkanie (6416) pokój z kuchnią, 2 mg. ogrodu odda Nowakowski, Dworcowa 69, I ptr. 6127

2 pokoje i kuchnia do wynajęcia. Gospodarz, Henryka Dietza 4. 6376

Mieszkanie

1 lub 2 pokoje z kuchnią poszukuje bezdzietne małżeństwo od gospodarza. Czynnz za rok zgóry. Oferty pod „Młodzi” filia Dziennika Bydgoskiego, Dworcowa 2. (F-3352)

POKOJE

Pokój z pianinem, utrzymaniem do wynajęcia. Błonia 2, II lewo. (6380)

Pokój umeblowany zaraz do wynajęcia. Szczecińska 4, p. 6014

Pokój dobrze umebl. z utrzymaniem, Matejki 8, I ptr. lewo. F3528

Pokój osobne wejście do wynajęcia. Król. Jadwigi 13, J ptr. lewo. F3549

Pokój umebl. do wynajęcia. Błonia 1, I ptr. 6410

Pokój umeblowany dla 1-2 inteligentnych panów Śniadeckich 30, I. lewo. F3536

RÓŻNE

Chiromantka przyjezdna, która prowadzi przeszłość, przyszłość i teraźniejszość z ręki, fizjognomji, grafologii, fotografii, kart, daty urodzenia, oraz wszelkie porady. Zatrzymuje się w mieście Bydgoszczy od dnia 14. III. 1929 do 28. III. 1929. Godziny przyjęć od 10 rano do 1-szej i od 3 do 7-mej po południu. Zamieszkuje w Bydgoszczy przy ulicy Dworcowej, w hotelu Metropol I ptr., pokój 15, F3003

Restauracja Astoria Toruń, Łazienna 19. Codziennie koncert, śpiew zespołu malorosyjskiego. Bilardy nowoczesne. 4850

Ciesz do filmu napisz natychmiast do Radwana, Toruń, Mickiewicza 114. (6390)

Poszukuję wspólnika, majstra najchętniej z kapitałem do przedsiębiorstwa blacharskiego, istniejącego 25 lat. Oferty pod nr. „5960” do Dzien. Bydg. 5960

Pożyczki 30-50,000 zł na 1 hipotekę na młyn parowy wartości 200,000 zł poszukuje. Of. do Dziennika Bydg. pod „L. Z. 30”. 6365

Zagubiona książeczkę wojskową na nazwisko Jan Białejewski unieważniam. (F3410)

Obelge rzuconą na panią Marję Kiepińską, Lubelska 3, niżej z zalem cofam. Katarzyna Wojska. (6370)

Zgubiono (F3531) dnia 16 bm. damską brązową skórażaną torbę. Uczciwego znalazcę wypraszam o zwrot za wyagródeniem. Cieszkowskiego 21, Czarnocka.

MATRYMONJALNE

Tysiące bogatych panów z całej Polski, jak obywatele ziemscy, przemysłowcy, właściciele kamienie, zamostni kupcy, adwokaci, doktorzy, inżynierzy, wyżsi urzędnicy, inteligentni rolnicy itd. z braku osobistych znajomości pragną przez biuro nasze ożenić się. Każda z Pań, nawet i bez posagu łatwo znaleźć może szczęście i bardzo dobrze wyjść z zamąż, gdy zwróci się do Biura lub pisemnie do Biura „Marjaż” w Poznaniu ul. Patrona Jackowskiego 9. 6127

OPRAWY KSIĄŻEK oraz wszelkie prace wchodzące w zakres introligatorstwa wykonuje starannie, szybko i tanio Introligatornia Drukarni Bydgoskiej S. (Wydawn. „Dziennika Bydgoskiego”) ulica Poznańska 29/30 Telefony: 315, 316, 326, 1374.

Kwoke kapi Grawunder, Dorcowa 20. 6361

Spiesznie szukam domek z wolnym mieszkaniem przy wpłacie 7,000 zł w Bydgoszczy lub Grudziądzu. Of. pod „Spiesznie 17,000” do Dn. Bydg. 6332

LEKCJE

Kto udzieli polskiej pisowni wieczorami. Zgłoszenia z podaniem warunków pod „W” do Dn. Bydg. 6368

Do egzaminów i repetycji można bez pomocy korepetytora być dobrze przysposobionym, używając podręczników, ułatwiających naukę, wydawnictwa Wajnera. Katalog z książką gratisową wysła Wydawnictwo „Pomoc Szkolna”, Wajnera, Warszawa, Bielańska 5/57. (6434)

POSADY WOLNE

Ciesz posadę? Musisz ukończyć kursy fachowe, korespondencyjne profesora Sekulowicza, Warszawa, Żorawia 42. Kursy wyuczają listownie: buchalterji, rachunkowości kupleckiej, korespondencji handlowej, stenografji, nauki handlu, prawa, kaligrafji, pisania na maszynach, towaroznastwa, angielskiego, francuskiego, niemieckiego, pisowni oraz gramatyki polskiej. Po ukończeniu świadectwo. Żądajcie prospektów. 2962

Pomocnika krawieckiego przyjmie. Ziolkowski, ul. Sienkiewicza 8. F3539

Dziewczyna 16-17 lat, czysta, uczelwa do dzieci i prac domowych potrzebna Pod Blankami 29. 6363

Starsza uczniwa dziewczyna, która samodzielnie prowadzi gospodarstwo, może się zgłosić. Samulewska, Długa 41. 6443

Praktykantka do biura zaraz lub od 1. IV potrzebna. Zgłosz. od 2-3 Piotra Skargi 6, II piętro. Artykuły techniczne. 6425

Dwóch pomocników szewskich na pierwszorzędną pracę męską szyją zaraz. Inowrocław, Mińska 32. 6451

Piekarza dzielnego do pieca poszukuje. Słowackiego 1. (6398)

Szofer trzeźwy, tylko z kaucją potrzebny. Oferty pod „Ciążarówka” do filii Dn. Bydg. Dworcowa 2. (F3375)

Stolarz potrzebny. Ks. Skorupki nr. 102. 6378

Poszukuje maszynisty z praktyką o ile możliwym z kaucją. Oferty do Dzien. Bydg. pod „L. Z.” 6366

Pomocnika fryzjerskiego poszukuje zaraz. St. Jabłońska, zakład fryzjerski, ulica Niedźwiedzia 4. (6093)

Pomocnika krawieckiego przyjmie. Ziolkowski, ul. Sienkiewicza 8. F3539

Dziewczyna 16-17 lat, czysta, uczelwa do dzieci i prac domowych potrzebna Pod Blankami 29. 6363

Starsza uczniwa dziewczyna, która samodzielnie prowadzi gospodarstwo, może się zgłosić. Samulewska, Długa 41. 6443

Służąca zaraz potrzebna. Caliński, Stary Rynek 30. 6396

Potrzebna służąca od 1 kwietnia br. najchętniej z włoski, czysta, sumienna, umiejąca dobrze gotować, do wszystkich prac domowych. Zgł. R. Wiśniewski, Dworcowa 31a. 6225

Prasowaczek kilka na stałe i uczepnicę przyjmę. Chemiczna pralnia Grunwaldzka nr. 141. 6377

Zaraz potrzebna ucziwa dziewczynka do 7 letn. chłopczyka. Drygas, Długa 13, skład. (6418)

Chłopiec do posyłek potrzebny. Ago prasa do klejenia obuwia tanio na sprzedaż. Makowski, Poznańska 4. 6403

Zdolna hafciarka do białej bielizny potrzebna. Św. Jańska 19, I lewo. F3533

Sprzątaczką potrzebna. Dr. Emilia Warmińskiego 6, I. F3534

Ucznia syna ucziwych rodziców przyjmie mistrz malarz M. Kujawski, Dworcowa nr. 69. F3538

Potrzebna zaraz starsza kobieta do 1 1/2 rocznego dziecka. Warszawa 21, II piętro, Rogoziński. (F3546)

Dziewczę do prac domowych potrzebne. Gdzie? wskaże Dn. Bydg. (6424)

POSADY POSZUKUJĄ

Cukiernik (F3552) laborant poszukuje posady. Zgł. do filii Dzien. Bydg. pod „Laborant”.

W piątek, dnia 15 marca br. o godzinie 4.30 po południu zasnęła w Bogu po długich i ciężkich cierpieniach moja najukochańsza żona, nasza kochana matka, teściowa i babcia śp.

Maria Benier

z domu Bak

o czem donosi w głębokim smutku pogrzebowy

Mąż wraz z dziećmi.

Bydgoszcz, dnia 18 marca 1929 r.

Odprowadzenie zwłok na miejsce wiecznego spoczynku odbędzie się we wtorek, dnia 19 marca br. o godzinie 4 po południu z domu żałoby przy ulicy Gdańskiej 82 za nowy cmentarz katolicki. Wizyt kondolencyjnych proszę zantehać.

(F-3540)

Konkurs.

Niniejszem ogłasza się konkurs

na posadę asystenta miejskiego

dla spraw podatkowych i statystycznych od zaraz. Uposażenie według grupy XI ustawy uposażeniowej dla urzędników państwowych oraz 15% dodatku komunalnego.

Zgłoszenia pisemne z podaniem życiorysu i dołączenia odpisu świadectw, których się nie zwraca, przyjmuje do 25-go marca 1929 r. Magistrat m. Żnina.

Reflektuje się na siłę fachowo wykształconą.

Inwalidzi wojenni, posiadający odpowiednie kwalifikacje mają prawo na wyższe stanowisko.

Żnin, dnia 13-go marca 1929 roku.

6432

Magistrat.

6333

GRAND-CAFÉ

Telefon 370 Jagiellońska 12 Telefon 370

w dniu 18 i 19 marca 1929 r.

urządza w swoim lokalu

Nadzwyczajny koncert

znanej orkiestry **A. UCCELLINIEGO**

pod kierownictwem skrzypka-solisty

Tadeusza Jakubowskiego.

Orkiestra powiększona.

Początek koncertu o godz. 19, początek programu o godzinie 21. (6401)

Uprasza się o wczesne zamawianie stolików

Podziękowanie.

Za liczne dowody serdecznego współczucia oraz liczne wieńce przy zgonie mego kochanego męża, naszego ojca — wyrażamy wszystkim Krewnym i Znajomym oraz jego Współpracownikom i Personelowi firmy Fiebrandt a w szczególności p. pastorowi Wurbachowi za pełne poświęcenie słowa nad trumną zmarłego **serdeczne podziękowanie.** (6446)

Jadwiga Schulz z dziećmi.

Przetarg ofertowy.

Zarząd Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu wyda w drodze przetargu publicznego

1. roboty stolarskie,
2. roboty ślusarskie,
3. roboty instalacyjne dotyczące elektrycznego oświetlenia

przy budowie Uzdrowiska w Inowrocławiu.

Oferty w zapieczętowanych kopertach należy składać do dnia 28 marca 1929 r. godz. 12 w Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu, ul. Mickiewicza 2, pokój 10, gdzie wyłożone są do wglądu warunki przetargu oraz rysunki.

Zarząd Ubezpieczalni Krajowej zastrzega sobie prawo swobodnego wyboru oferentów, albo nieuwzględnienia żadnej oferty.

Poznań, dnia 14 marca 1929 r.

Zarząd Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu.

(—) Zdziarski.

Konkurs.

Okręgowy Urząd Ziemi w Grudziądzu ogłasza konkurs na obsadzenie:

- 2 stanowiska referendarzy VII. st. sl.
- 1 stanowiska referendarza VIII. st. sl.
- 1 stanowiska sekretarza IX. st. sl.
- 1 stanowiska sekretarza X. st. sl.

Od kandydatów na stanowiska referendarzy VII i VIII. st. wymagane są wyższe studia rolnicze względnie prawnicze (ze złożeniem wszystkich egzaminów) oraz dłuższa praktyka rolnicza, prawnicza lub biurowa, na stanowiska sekretarzy ukończenie średniej szkoły rolniczej oraz praktyka rolnicza względnie biurowa.

Oferty z dołączeniem życiorysów i dokumentów osobistych w oryginałach względnie uwierzytelnionych odpisach należy kierować do Okręgowego Urzędu Ziemi w Grudziądzu. (6331)

Prezes

Okręgowego Urzędu Ziemi w Grudziądzu.

Budowniczego miejskiego

z ukończoną szkołą budowlaną w wieku nie ponad 40 lat, **poszukuje się.**

Uposażenie według VIII. grupy ustawy o uposażeniu urzędników państwowych oraz odwołały 15% owoy dodatek komunalny.

Objęcie posady może nastąpić natychmiast; stabilizacja nastąpi po 3-miesięcznym okresie pracy próbnej.

Należyte udokumentowane wnioski przesłać należy do dnia 1-go kwietnia 1929 r. (6330)

Chojnice, dnia 13 marca 1929 r.

Magistrat miasta Chojnic.

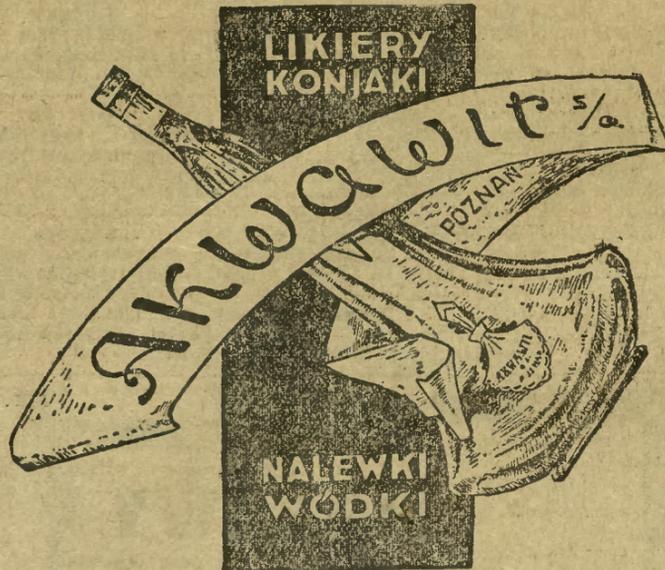
POSZUKUJĘ PODRÓŻUJĄCEGO

(subagenta) na prowizję, dobrze zaprowadzonego w branży kolonialnej na m. Bydgoszcz. Piśmienne zgłoszenia z podaniem dotychczasowej działalności pod „Subagent“ do „PAR“, Bydgoszcz, Dworcowa 72. (6419)

Książkowa

pierwszorzędna siła, pisząca na maszynie, władająca językiem polskim i niemieckim, muzykalna, także do sprzedaży, natychmiast **poszukiwana do Grudziądza.** I tylko piśm. oferty z fotografią skierować do (6423)

Fabryki pianin B. Sommerfeld, Bydgoszcz

Zwiedzajcie Wystawę biurową w Gdańsku.

WYSTAWA BIUROWA w GDAŃSKU

w Strzelnicy od 20-go do 24-go marca 1929 roku.

6430

W każdym biurze

powinna się znajdować najlepsza amerykańska maszyna do pisania

„UNDERWOOD“

a także aparat kopjowy tj. Szaplograf — Mimeograf lub Rotator „ELLAMSA“ do robienia dużej ilości kopji z jednego oryginału.

G. GERLACH, WARSZAWA

Ossolińskich nr. 4.

(Przedstaw. w Poznaniu: Z. Gawroński, ul. Gwarna nr. 14.) 6412

Pierwsza Polska Wytwórnia Zapraw (hejc) do Drewna poszukuje

ZASTĘPCY

na Bydgoszcz i okręg bydgoski.

Firmy względnie zastępcy zaprowadzeni u stolarzy i fabryk mebli — uprasza się o zgłoszenie. (6129)

Grudziądz, ulica Pańska 22.

Górnośląski węgiel

poleca wagonami (stojące na osi w Bydgoszczy).

W. Poczekaj

Pomorska 38, Tel. 65, najstarszy polski interes węglowy.

TAPETY

Pomorska 8. 5905

Gnieźnieńska

Loterja Końska

Cena losu 1 zł, 11 losów 10 zł wyłącznie porta. 3394

Clagnienie

25-go kwietnia b. r.

Fa. Paweł Kasch,

koloktura

Gniezno, ul. Tumska 5,

Telefon 200.

P. K. O. Poznań 207907.

Nauki

księgowości, korespondencji i stenografii u-

działa (F3516)

G. Vorreau

redaktor ksiąg

Bydgoszcz

ul. Jagiellońska 14.

Papier

gazetowy kupuje stale 6287

F. Kreski

Bydgoszcz, Gdańska 7,

Tel. 1437.

Z powodu odebrania mi

konsensu i wyjazdu sprze-

dam zaraz lub zamienię

moją 6298

restaurację, skład

kolonialny i 8 mrg

ziemi i łaki

na takowe w Niemczech.

Andrzej Schreiber

Ostrowite pow. Chojnic.

1 nowy

wóz myśliwski

oraz 1 poszorstki

wyjazdowe (jednokony)

na sprzedaż. 6083

M. Herzke

Bydgoszcz,

ul. Gdańska. nr. 131a.

Ceny ogłoszeń. 25 gr. za wiersz milimetryowy na stronie 7-lamowej szerokości 38 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 60 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,00 zł na dalszych stronach 85 gr. za milim. i lam., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłym dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszeń o tym samym tekście udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe: P. K. O. 203713 Poznań.